

Remissvar från Gislaveds
kommun avseende
betänkandet ”Ett likvärdigt
betygssystem”
(SOU 2025:18)

Innehållsförteckning

Remissvar från Gislaveds kommun avseende betänkandet ”Ett likvärdigt betygssystem” (SOU 2025:18)	6
Sammanfattning.....	6
Utredningens förslag.....	6
Synpunkter	7
Övergripande synpunkter	10
Synpunkter	10
9 Förslag på en numerisk betygsskala och nya betygskriterier	10
9.2 En betygsskala 1–10.....	10
Utredningens förslag.....	10
Synpunkter	11
9.3 Betygskriteriernas utformning och den nya betygsskalan	11
Utredningens förslag.....	11
Synpunkter	12
9.4 Konsekvenser och följdändringar av en ny betygsskala och nya betygskriterier	14
Utredningens förslag.....	14
Synpunkter	15
10 Förslag på betygsmodell för grundskolan	16
10.1 Huvudförslag: meritvärderingskalibrering	16
Utredningens förslag.....	16
Synpunkter	17
10.2 Alternativt förslag för grundskolan: Ämnesvis kalibrering	19
Utredningens förslag.....	19
Synpunkter	19
11 Förslag på betygsmodell för gymnasieskolan	19
11.2 Meritvärdeskalibrering i gymnasieskolan	19
Utredningens förslag.....	19
Synpunkter	21
11.3 Mer regelbunden inrapportering av betyg på gymnasial nivå.....	24
Utredningens förslag.....	24
Synpunkter	24
11.5 Alternativt förslag: Examensprov för meritvärdering.....	24
Utredningens förslag.....	24

Synpunkter	24
12 Förslag på hantering när betygsvärden inte kan kalibreras eller nationella slutprov inte kan genomföras.....	25
12.2 Specialskolor och resursskolor	25
Utredningens förslag.....	25
Synpunkter	25
12.4 Introduktionsprogram	25
Utredningens förslag.....	25
Synpunkter	26
12.5 Skolenheter eller program med få elever	26
Utredningens förslag.....	26
Synpunkter	26
12.6 Enskilda elever vars resultat kraftigt avviker från de lärarsatta betygen.....	27
Utredningens förslag.....	27
Synpunkter	27
13 Förslag på betygsmodell för kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå	28
13.3 Meritvärdering i komvux på gymnasial nivå.....	28
Utredningens förslag.....	28
Synpunkter	28
13.4 Mer regelbunden inrapportering av betyg på gymnasial nivå.....	30
Utredningens förslag.....	30
Synpunkter	30
14 Förslag på regelverk för betyg efter prövning och möjligheter att göra om nationella slutprov	31
14.2 Utredningens utgångspunkter och förslag om prövning.....	31
Utredningens förslag.....	31
Synpunkter	31
14.3 Det blir fortfarande möjligt att höja sitt meritvärde	32
Utredningens förslag.....	32
Synpunkter	32
15 Förslag till ändrade behörighetsregler för antagning till gymnasieskolan och till högre utbildning.....	33
15.2 Ändrade behörighetsregler för tillträde till gymnasieskolan.....	33
Utredningens förslag.....	33

Synpunkter	34
15.3 Examenskraven för en gymnasieexamen behöver anpassas till meritvärdeskalibreringsmodellen	40
Utredningens förslag.....	40
Synpunkter	40
15.4 Tillträde till högre utbildning.....	41
Utredningens förslag.....	41
Synpunkter	41
15.5 Behörighetsregler för tillträde till yrkeshögskolan behöver inte ändras	41
Utredningens förslag.....	41
Synpunkter	41
15.6 Alternativt förslag för behörighet till gymnasieskolan.....	41
Utredningens förslag.....	41
Synpunkter	42
16 Förslag på reglering av betygssättning	42
16.4 Reglering av betygssättning.....	42
Utredningens förslag.....	42
Synpunkter	43
17 Förslag på ändringar i det nationella provsystemet.....	45
17.1 Förslag om nationella prov och nationella slutprov.....	45
Utredningens förslag.....	45
Synpunkter	47
17.2 Nödvändiga åtgärder för nationella prov enligt alternativt förslag till betygsmodell för grundskolan	48
Utredningens förslag.....	48
Synpunkter	48
17.3 Prov som inte berörs av utredningens förslag	49
Utredningens förslag.....	49
Synpunkter	49
17.4 Oegentligheter och fusk ska förebyggas och åtgärdas	49
Utredningens förslag.....	49
Synpunkter	49
18 Ett nytt system för trendmätning av kunskaper	50
18.2 Nationell trendmätning	50
Utredningens förslag.....	50

Synpunkter	50
18.3 Systemet ska utformas optimalt för syftet	50
Utredningens förslag.....	50
Synpunkter	50
18.4 Begränsad nedbrytning av resultaten	51
Utredningens förslag.....	51
Synpunkter	51
18.6 Införandet kräver viss fortsatt utredning	51
Utredningens förslag.....	51
Synpunkter	51
20 Införande och ikraftträdande.....	51
20.1 Tidsplan.....	51
Utredningens förslag.....	51
Synpunkter	52
20.2 Övergångsbestämmelser	54
Utredningens förslag.....	54
Synpunkter	54
20.3 Genomförande	55
Utredningens förslag.....	55
Synpunkter	55
Konsekvenser	55
Synpunkter	55

Remissvar från Gislaveds kommun avseende betänkandet ”Ett likvärdigt betygssystem” (SOU 2025:18)

Sammanfattning

Utredningens förslag

Betänkandet av Utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden (SOU 2025:18) har som syfte att betyg från grundskolan, specialskolan och gymnasial nivå blir mer likvärdiga och på ett rättvisande sätt speglar elevers ämneskunskaper så att de kan fungera som ett rättssäkert instrument för urval till nästa utbildningsnivå.

För att uppnå syftena föreslår utredningen bland annat att en meritvärdeskalibreringsmodell ska användas för att elevernas meritvärden från grundskolan och gymnasieskolan ska bli likvärdiga och jämförbara mellan skolor. Lärarsatta betyg kompletteras av elevernas resultat på nationella slutprov. Den enskilda enhetens genomsnittliga betygsvärde jämförs med dess genomsnittliga provresultat och enhetens genomsnittliga betygsvärde justeras upp eller ner genom förändringar av elevernas individuella genomsnittliga betygsvärden till kalibrerade betygsvärden så att enhetens genomsnittliga betygsvärde hamnar på samma nivå som dess genomsnittliga provresultatet. En kalibrering ska inte endast göras av medelvärdet utan också av spridningen så att det blir samma spridning på enheten av individuella genomsnittliga betygsvärden som av individuella genomsnittliga provresultat. Elevens meritvärde tas fram genom en sammanvägning mellan det kalibrerade betygsvärdet och elevens genomsnittliga provresultat där betygsvärdet står för 70 % och provresultatet för 30 %.

Utöver detta presenterar utredningen också förslag på en ändring av dagens betygsskala till en tiogradig betygsskala där den skarpa gränsen mellan godkänt och ej godkänt tas bort men där betyget 4 ses som det lägsta betyget som visar på godtagbara kunskaper. Betygskriterierna förändras så att de detaljerade betygskriterier som finns idag ersätts av betygskriterier som endast innehåller en benämning av nivån på prestationen som sedan knyts till syfte och mål för ämnet.

Det föreslås att elever i grundskolans årskurs 9 och specialskolans årskurs 10 skriver fem nationella slutprov och gymnasieelever fem till åtta nationella slutprov (beroende på vilket program eleven läser). De nationella slutproven genomförs digitalt och rättas centralt i huvudsak efter terminens slut.

Behörighetskraven till gymnasieskolan (såväl vad gäller högskoleförberedande program som yrkesprogram 2700/2800 poäng) ändras till att vara lägst meritvärde 4.

Bedömningssamråd införs inom varje ämne på varje enhet.

Meritvärden från komvux på gymnasial nivå föreslås endast baseras på de nationella slutproven medan de lärarsatta betygen bara används för att kunna ingå i en gymnasieexamen.

Synpunkter

Gislaveds kommun anser syftet med förändringarna vara vällovt. Det finns ett behov av att betygen ska bli mer likvärdiga och inte vara ett konkurrensmedel mellan olika skolor. Utredningens förslag har ett tydligt fokus på detta, vilket är positivt.

Samtidigt vill Gislaveds kommun betona att ett betygssystem och antagningsreglerna för olika nivåer i skolsystemet bör vara lättförståeligt och transparent. Detta krävs för att få en förståelse, acceptans och legitimitet för systemet. I den delen finns det väsentliga brister i utredningens förslag främst kopplat till kalibrering och till årsvis standardisering men även till förslagen att inte meddela resultat av slutprov till elever förrän efter att studierna inom skolformen i fråga har avslutats samt att inte alls meddela dessa till lärare, rektorer och huvudmän.

Det är positivt med en betygsskala med fler betygssteg för att komma ifrån problemet att vissa betygssteg är väldigt breda i dagens system med mycket stora skillnader mellan kunskaperna för elever som får betyget. Det är också positivt med flera betyg under den nuvarande godkändgränsen för att det tydligare ska framgå hur långt på vägen mot ett godtagbart resultat eleven har nått och för att även skillnader i kunskaper under nuvarande godkändgräns ska ge genomslag i möjligheterna till att komma in på utbildningar på nästa nivå.

Vad gäller förändringarna av betygskriterierna så blir kriterierna alltför öppna för olika tolkningar när dagens mer detaljerade kriterier tas bort. Det vore också olyckligt att införa radikalt annorlunda betygskriterier när förändrade betygskriterier ska börja tillämpas inom gymnasieskolan med start höstterminen 2025.

Utredningens förslag om att de nuvarande mer detaljerade betygskriterierna ska finnas kvar (utan värdeord) som bedömningsstöd är en otillfredsställande lösning som innebär stor risk för olika tillämpning av olika lärare och därmed försämringar vad gäller likvärdigheten. Därför bör nuvarande typ av betygskriterier finnas kvar med värdeorden borttagna men där i stället de nya betygsstegens benämningar får definiera på vilket sätt betygskriterierna uppfylls.

Att nationella slutprov införs som får direkt genomslag på meritvärdet för eleven är positivt för att en bättre bild av elevens verkliga kunskaper direkt ska påverka elevens förutsättningar att antas till en utbildning på högre nivå. Samtidigt är det rimligt att inte helt gå över till en antagning baserad på nationella slutprov eftersom alla typer av kunskaper och färdigheter inte fångas in av sådana slutprov och det finns en fara att bedömning blir helt beroende av prestation vid ett visst tillfälle.

Utifrån detta är det positivt med en förändring som innebär att meritvärden baseras såväl på lärarsatta betyg som på nationella slutprov. Givet vad vi har sett vid genomförandet av centralt rättade nationella prov (där såväl enskilda digitala nationella prov som resterande digitala prov under terminen har fått ställas in på grund av tekniska problem) behöver det dock understrykas att systemet som används måste vara tillräckligt utprovat och störningssäkert för att de digitala nationella slutproven säkert ska kunna genomföras på samtliga skolor i samtliga ämnen i samtliga skolformer vid samtliga provtillfällen. Om detta inte säkert kan garanteras måste det finnas någon typ av backupalternativ som kan användas för att säkerställa att alla elever får en möjlighet att genomföra alla delar av det som deras meritvärden ska baseras på.

För att undervisningen inte ska styras alltför mycket av vilka ämnen som har nationella slutprov, vilka redovisningsmetoder som förekommer vid de nationella slutproven och vilka typer av kunskap som ger genomslag i resultaten av de nationella slutproven, är det viktigt att undervisningens uppläggning tydligt regleras i läroplanen såväl vad gäller det som ska undervisas om som vilka redovisningssätt som ska förekomma i undervisningen och vilken roll de ska spela i lärarens betygssättning.

Gislaveds kommun instämmer inte i utredningens val att använda sig av en meritvärdeskalibreringsmodell. Det är ett problem om elever, vårdnadshavare och även personal inom skolan inte kan få ett tydligt grepp om hur man får fram det meritvärde som utgör grund för antagning till nästa nivå. Systemet bör därför inte bli alltför komplicerat utan det finns en klar poäng med ett överblickbart system.

För att eleverna och vad gäller grundskolan deras vårdnadshavare, ska kunna få en sådan bild är det också väsentligt att resultaten av nationella slutprov återförs till elev (och vårdnadshavare) i god tid innan betygen sätts. Om elevernas behörighet och meritvärde till högskoleutbildningar inte blir känt för dem förrän sent under sommaren och antagningen till högskolan också väsentligt behöver senareläggas blir det extremt svårt för eleverna att planera sin kommande högskoleutbildning och skaffa förutsättningar, till exempel vad avser boende, för att kunna fullgöra den.

Såväl för gymnasieskolan som för högskolan uppstår också väsentliga problem om antagningen väsentligt måste senareläggas för att de sökandes

behörighet och meritvärde inte är kända. Det kan då sent vara oklart om utbildningar kan starta eller inte. Detta kan i sin tur få till följd antingen att det finns en övertalighet bland lärare som upptäcks så sent att det inte inom rimlig tid går att åtgärda den eller att det blir svårt att ha kompetenta lärare på plats vid skolstart för att rekryteringsprocesser inte hinns med eller inte ger tillräckligt gott utfall. Av dessa skäl är det mycket väsentligt att nationella slutprov rättas så tidigt så att de individuella slutprovresultaten kan meddelas till alla berörda i god tid innan terminen avslutas.

För att undvika att stora slutprov läggs in i många ämnen så behöver de enskilda elevernas resultat på nationella slutprov också återföras till lärare, rektorer och huvudmän och de behöver i motsats till vad som föreslås av utredningen beaktas vid lärarens betygssättning.

Den kalibrering som utredningen föreslår riskerar medföra att elever med mycket goda prestationer som både har höga betygsvärden och höga nationella provresultat ändå får se sina meritvärden försämrats väsentligt beroende på att de går på en skolenhet/programskola där betygsvärdena generellt ligger högre än det genomsnittliga provresultatet på skolenheten/programskolan (även om detta möjligen i vissa men inte alla fall kan förhindras genom att även en kalibrering avseende spridning görs). För många kommer det inte att vara begripligt hur en kalibrering genomförs och vilka effekter en kalibrering får för enskilda elever.

Det är också olyckligt att det finns ett stort antal undantagsfall där utredningen konstaterar att en meritvärdeskalibreringsmodell inte kan användas eller är olycklig att använda. En modell för meritvärdering bör väljas som kan användas i princip utan undantag.

Den måste också kunna användas gemensamt för skolformer på samma nivå. I utredningens förslag gäller detta varken på grundskolenivå där meritvärdeskalibreringsmodellen föreslås användas i grundskolan men en sammanvägningsmodell i specialskolan och i resursskolor eller på gymnasial nivå där meritvärdeskalibreringsmodellen föreslås användas i gymnasieskolan men en slutprovmodell i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Att ha olika sätt att beräkna meritvärdet från gymnasieskolan och från komvux på gymnasial nivå är inte en acceptabel lösning eftersom den kan innebära att konkurrens till högre studier inte är baserad på en likvärdig grund. Samma modell för beräkning av meritvärdet behöver användas inom gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Utifrån detta anser Gislaveds kommun att en och samma meritvärderingsmodell ska gälla för samtliga skolformer och att det ska vara sammanvägningsmodellen. För att beräkna en elevs meritvärde ska en sammanvägning göras mellan elevens genomsnittliga betygsvärde och elevens genomsnittliga provresultat där de båda delarna som sammanvägs ska väga lika tungt (50 % vardera).

Vad gäller behörighetskraven anser Gislaveds kommun att utredningen har föreslagit alltför låga behörighetskrav till gymnasieskolans nationella program. Det är i och för sig rimligt att ha ett meritvärde som lägst är 4 som en del av behörighetskravet (i stället för dagens 8 eller 12 godkända betyg).

Eftersom kunskaper på en godtagbar nivå i vart och ett av ämnena Sv/Sva, En och Ma är väsentliga för att klara gymnasiestudier på högskoleförberedande program och yrkesprogram 2700/2800 poäng bör krav ställas på en godtagbar nivå i vart och ett av ämnena. Detta görs lämpligen genom att ta genomsnittet av betyget och resultatet på det nationella slutprovet för en elev och dividera med två och att behörighetskravet i vart och ett av ämnena En, Ma och Sv/Sva ska vara att detta värde är minst 4.

Det är positivt med bedömningssamråd för att förbättra likvärdigheten men om man som Gislaveds kommun anser inte ska använda meritvärdeskalibrering så är troligen inte den form som föreslås av utredningens den mest lämpliga. Det bör utredas ytterligare vilken form av bedömningssamråd som är mest lämplig.

Övergripande synpunkter

Synpunkter

Allmänt sett så är flera av förslagen i utredningen kopplade till den utredning som har avlämnat förslag på en ny programstruktur på gymnasieskolan vad avser yrkesprogram 1900 poäng och ändringar av introduktionsprogrammen (SOU 2024:74). Det finns till exempel vad gäller programinriktat val (IMV) skillnader mellan utredningarnas förslag där betygsutredningen föreslår att IMV avskaffas samtidigt som utredningen om fler vägar till arbetslivet föreslår att IMV bibehålls med skärpta behörighetskrav.

9 Förslag på en numerisk betygsskala och nya betygskriterier

9.2 En betygsskala 1–10

Utredningens förslag

En tiogradig betygsskala där högsta betyget är 10 och lägsta 1 införs inom grundskolan, anpassad grundskola, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassad gymnasieskola, komvux på gymnasial nivå och anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Om det saknas betygsunderlag sätts streck som ger värdet 0 vid meritvärdering.

Synpunkter

Dagens betygssystem där avstånden mellan betygsstegen kraftigt varierar vid meritvärdering är otillfredsställande. Att en elev som precis har uppfyllt betygskriterierna för E får 10 poäng medan en elev som precis har missat någon del av ett betygsriterium får 0 skapar en enorm trappstegseffekt. Det föreslagna betygssystemet eliminerar sådana trappstegseffekter. Att det innehåller fler betygssteg än idag ger också mer information vid meritvärdering om elevernas exakta kunskaper. Antalet betygssteg bedöms som välavvägt i förslaget.

Det är rimligt att även den lägsta bedömningen av vilka kunskaper som har uppnåtts ger ett högre värde (1) vid meritvärdering än om inget betygsunderlag för betygssättning alls finns beroende på en mycket omfattande frånvaro och/eller i princip total avsaknad av genomförda moment vilket då ger värdet 0 vid meritvärdering.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget om en tiogradig betygsskala med betygsstegen 1-10 och i att det om betygsunderlag saknas ska sättas streck vilket ger värdet 0 vid meritvärdering.

9.3 Betygskriteriernas utformning och den nya betygsskalan

Utredningens förslag

Dagens typ av betygsriterier avskaffas. Betygskriterier ska i stället vara gemensamma för alla ämnen, årskurser och skolformer där den tiogradiga betygsskalan tillämpas. De ska vara som följer:

- 1-3 Mindre än godtagbara kunskaper
- 4-5 Godtagbara kunskaper
- 6-7 Goda kunskaper
- 8-9 Mycket goda kunskaper
- 10 Utmärkta kunskaper

Vid betygssättningen ska lärarna utgå från hur elevens kunskaper är i förhållande till ämnets syfte och centrala innehåll för respektive stadium, årskurs eller nivå inom ämne.

Betyget 10 ska sättas restriktivt och uttrycka utmärkta ämneskunskaper såväl vad gäller djup som bredd. Betygen 2 och 3 ska användas för elever med låga kunskaper i ämnet men där de har tagit del av undervisningen och ligger inom den normala variationen i befolkningen. Betyget 1 används för elever med mycket låga kunskaper i ämnet men som har deltagit i undervisningen medan streck ska sättas om det helt saknas underlag för att bedöma elevens prestationer. Normalbetygen ska vara 4-8 medan 2-3 och 9 är mindre vanliga och 1 och 10 är mycket ovanliga.

Betygssamråd ska finnas mellan lärare som undervisar i samma ämne i skolenheten/programskolan.

Dagens betygs-kriterier för A, C och E ska inte längre vara betygs-kriterier men ska kunna användas som stöd för bedömningen (utan värdeorden som särskiljer kriterierna för A, C och E) och då ingå i icke bindande kommentarmaterial.

Principen om en sammantagen bedömning av elevernas kunskaper som idag gäller för betygen A-D men inte E föreslås gälla för samtliga betygssteg. Vad gäller delar av ämnets innehåll som rör säkerhetsaspekter eller myndighetskrav ska detta dock inte gälla för betyget 4 och bättre betyg.

Synpunkter

Beskrivningarna av vilken typ av kunskaper som de olika betygsstegen motsvarar är formulerade på ett sätt som är tydligt och det som skrivs angående hur vanliga de olika betygsstegen ska vara är rimligt. Förslaget till betygs-kriterier är samordnat med vad som föreslås angående grundskolan och motsvarande skolformer i *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)*.

Vad gäller gymnasieskolan, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå genomförs GY25 höstterminen 2025 och inkluderar nya ämnesplaner för alla ämnen. Dessa innehåller en ny koppling av betygs-kriterier som är gemensamma för samtliga nivåer inom ämnet men vid betygssättningen kopplas till det centrala innehållet för varje nivå. Denna nya konstruktion av ämnesplanerna i dessa skolformer har ännu inte hunnit prövas och det blir då märkligt att åter i grunden förändra betygs-kriteriernas innehåll och funktion i ämnesplanerna som föreslås av utredningen.

Det kan också ifrågasättas om det inte behövs en högre grad av konkretion och styrning även i betygs-kriterierna än vad förslaget innebär. Att utredningen anser att dagens betygs-kriterier ska kunna användas som stöd för bedömningen (utan värdeorden som särskiljer kriterierna för A, C och E) och då ingå i icke bindande kommentarmaterial visar på att även utredningen ser ett värde i dessa. Det är då tveksamt att endast lägga dessa skrivningar i ett icke bindande kommentarmaterial vilket borde leda till att de kommer att beaktas i olika hög utsträckning av olika lärare vilket försämrar likvärdigheten i betygssättningen.

Betygs-kriterierna som används idag bör därför kunna utgöra grunden även för betygs-kriterierna i det nya systemet. Det bör därför finnas betygs-kriterier för det lägsta betygssteget i varje kategori av betygssteg i det nya systemet som slår fast i vilken utsträckning betygs-kriterierna ska uppnås.

Detta innebär att det för betyget 10 ska krävas att betygs-kriterierna uppnås på ett utmärkt sätt, för betyget 8 på ett mycket gott sätt, för betyget

6 på ett gott sätt, för betyget 4 på ett godtagbart sätt och för betyget 1 på ett sämre än godtagbart sätt.

Detta knyts sedan till dagens betygskriterier i respektive ämne utan värdeorden. I till exempel ämnesplanen i Sv i gymnasieskolan som börjar gälla höstterminen 2025 skulle dagens betygskriterier då omformuleras på följande sätt:

- På vilket sätt anpassning till syfte, mottagare och sammanhang sker när elever skriver olika typer av texter.
- På vilket sätt eleven följer skriftspråkets normer för språkriktighet.
- På vilket sätt språket utöver att vara varierat även är välformulerat.
- På vilket sätt eleven vid läsning av sakprosa för resonemang om texters innehåll, uppbyggnad, relevans och tillförlitlighet.
- På vilket sätt eleven vid läsning av sakprosa visar läsförståelse.
- På vilket sätt eleven använder lästa texter i egna texter och tillämpar regler för citat- och referatteknik.
- På vilket sätt eleven redogör för huvuddragen i litterära epoker och för resonemang om samband mellan litterära verk och de sammanhang de tillkommit i.
- På vilket sätt eleven visar läsförståelse när eleven läser skönlitteratur.
- På vilket sätt eleven gör analyser av olika typer av skönlitteratur.
- På vilket sätt eleven visar kunskaper om svenska språket och för resonemang om språkanvändningen.

Betygskriteriet för betyget 9 skulle formuleras som att elevens kunskaper sammantaget bedöms vara mellan betygen 8 och 10, för betyget 7 att elevens kunskaper sammantaget bedöms vara mellan betygen 6 och 8, för betyget 5 att elevens kunskaper sammantaget bedöms vara mellan betygen 4 och 6, för betyget 3 att elevens kunskaper sammantaget bedöms vara mellan betygen 1 och 4 men närmare betyget 4 samt för betyget 2 att elevens kunskaper sammantaget bedöms vara mellan betygen 1 och 4 men närmare betyget 1.

Att se till elevens samlade prestationer är rimligt vid bedömning oavsett vilket betygssteg det handlar om. Den nuvarande begränsningen att en sådan bedömning inte ska gälla för nuvarande betyg E (motsvarande betyg 4 i det nya systemet) bör därför tas bort och en sammantagen bedömning av elevens kunskaper göras för samtliga betygssteg i det nya systemet.

Betygssamråd i någon form bör förbättra likvärdigheten i betygssättningen. Den exakta utformningen av ett sådant samråd kommer dock att påverkas av om synpunkterna nedan beaktas vad gäller val av modell samt

återföringstidpunkt och metod vad gäller nationella slutprov. Nedan redovisas också tankar kring olika tänkbara utformningar av betygssamråd.

Gislaveds kommun instämmer i beskrivningen av nivån på kunskaperna som knyts till betygsstegen 1, 4, 6, 8 och 10 liksom i synen på hur vanliga de olika betygsstegen ska vara.

Gislaveds kommun motsätter sig däremot att betygskriterierna utformas i enlighet med utredningens förslag. I stället ska betygskriterierna som används idag utgöra grunden även för betygskriterierna i det nya systemet. Det bör därför finnas betygskriterier för betygsstegen 1, 4, 6, 8 och 10 som slår fast i vilken utsträckning betygskriterierna ska uppnås som knyts till dagens betygskriterier i respektive ämne utan värdeorden. Vad gäller betygsstegen 5, 7 och 9 ska betygskriterierna utformas på motsvarande sätt som dagens betygskriterier för betygen B och D. För betyget 3 ska anges att elevens kunskaper sammantaget bedöms vara mellan betygen 1 och 4 men närmare betyget 4 och för betyget 2 att elevens kunskaper sammantaget bedöms vara mellan betygen 1 och 4 men närmare betyget 1.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att principen för en sammantagen bedömning av elevernas kunskaper ska gälla för samtliga betygssteg (utom vad gäller säkerhetsaspekter eller myndighetskrav).

Gislaveds kommun instämmer principiellt i att betygssamråd ska införas i någon form men menar utifrån synpunkter nedan att det ytterligare behöver utredas i vilken form.

9.4 Konsekvenser och följdändringar av en ny betygsskala och nya betygskriterier

Utredningens förslag

Undantagsbestämmelsen som idag ger möjlighet att för elever med en ej tillfällig funktionsnedsättning bortse från enstaka delar av betygskriterierna ändras till att kunna bortse från delar av ämnets syfte och centrala innehåll.

Det som ska avgöra om en elev har rätt till särskilt stöd och extra anpassningar ska vara om eleven inte bedöms kunna få kunskaper motsvarande betygskriteriet godtagbara kunskaper (lägst betyget 4). Även i årskurser där betyg inte sätts ska man utgå från elevens förutsättningar att tillgodogöra sig kunskaper i förhållande till ämnets syfte och centrala innehåll.

Även vad gäller mottagande i anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola samt placering vid resursskola ska bedömningen göras utifrån om eleven har förutsättningar att tillgodogöra sig kunskaper som minst motsvarar betygskriteriet godtagbara kunskaper. Motsvarande förändring görs också avseende skolpliktens upphörande, rätt till studiehandledning på modersmålet och erbjudande om lovskola.

Beroende på de föreslagna ändringarna i betygssystemet och slutprovens roll så ska lovskola under sommarlovet efter årskurs 9 inte längre erbjudas.

Vad gäller betyg som sätts i ämnen med flera nivåer ska ett betyg som sätts på en högre nivå i ett ämne även omfatta lägre nivåer i ämnet och ersätta dem.

När det handlar om rättighet att läsa om en nivå så har detta tidigare knutits till lägst betyget E och knyts nu i stället till godtagbara kunskaper (lägst betyget 4).

Gymnasiearbetet föreslås betygssättas med betygen 1-4 och elever som inte har klarat det med lägst betyget 4 ska kunna genomföra det på nytt. Gymnasiearbetet ska även i fortsättningen inte ingå vid beräkning av elevens meritvärde.

Synpunkter

Avskaffandet av en skarp godkändgräns är positivt men det finns även fortsättningsvis ett behov av gränser till exempel vad gäller rätten till extra anpassningar och särskilt stöd, mottagande i anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola samt rätten att läsa om en nivå inom ett ämne. Eftersom betyget 4 som knyts till godtagbara kunskaper är det betygssteg som mest påminner om betyget E av de nya betygsstegen bör dessa bestämmelser knytas till betyget 4.

Om hänsyn tas till Gislaveds kommuns synpunkter om att betygskriteriet för betyget 4 ska slå fast att eleven på ett godtagbart sätt uppfyller dagens betygskriterier i respektive ämne utan värdeorden finns det inget behov av att ändra vad undantagsbestämmelsen vid ej tillfällig funktionsnedsättning knyts till, utan den ska fortsatt knytas till betygskriterierna.

Den nuvarande särregleringen att betyg på en högre nivå inte inkluderar lägre nivåer om det är ett F är inte längre relevant när den skarpa godkändgränsen tas bort, utan betyg på högre nivåer ska i samtliga fall inkludera lägre nivåer inom ämnet och ersätta satta betyg på de lägre nivåerna.

Om inga ändringar i sak ska göras vad gäller gymnasiearbetets betygssättning så är det rimligt att betyget 4 ska motsvara betyget E och att de tre betygssteg 1-3 används för resultat som inte är på en godtagbar nivå på samma sätt som i ämnena.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen om att få lägst betyget 4 ska ersätta att få ett godkänt betyg i bestämmelserna angående rätt till extra anpassningar och särskilt stöd, mottagande i anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola samt rätt att läsa om en nivå inom ett ämne. Gislaveds kommun instämmer även i förslagen om att betyg på högre nivåer inom ett ämne alltid ska inkludera lägre nivåer och ersätta betyg på lägre nivåer och att använda betygsskalan 1-4 för gymnasiearbeten (som då också

bör användas för yrkesprov om sådana införs som ett alternativ till gymnasiearbetet).

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget att ändra att bortse från enstaka delar av betygskriterierna till att bortse från enstaka delar av ämnets syfte och centrala innehåll vad gäller elever med en ej tillfällig funktionsstörning om Gislaveds kommuns förslag med betygskriterier som kopplar till dagens betygskriterier tas hänsyn till. Skulle däremot utredningens förslag avseende betygskriterier genomföras så instämmer Gislaveds kommun i förslaget vad gäller vad som ska bortses från för elever med ej tillfällig funktionsstörning.

10 Förslag på betygsmodell för grundskolan

10.1 Huvudförslag: meritvärderingskalibrering

Utredningens förslag

Huvudförslaget är att ett system med meritvärdeskalibrering införs för att få fram meritvärdet för elever i årskurs 9 inom grundskolan. Systemet bygger dels på den nya tiogradiga betygsskalan utan skarp godkändgräns och dels på ett provsystem med fem nationella slutprov i En, Ma, Sv/Sva, NO och SO.

Ett individuellt betygsvärde räknas ut baserat på summan av betygen i 16 ämnen dividerat med 16 för varje elev. Betygen i ämnena Bi, En, Fy, Ge, Hi, Ke, Ma, Re, Sv/Sva och Sh ska alltid finnas med bland de 16 betygen. Övriga sex betyg är de sex bästa i övriga ämnen.

Elevens individuella provresultat är det genomsnittliga provresultatet av de fem nationella slutproven.

Ett genomsnittligt betygsvärde och ett genomsnittligt provresultat beräknas för varje skolenhet. Skillnaden mellan dessa två värden utgör grunden för en kalibrering av elevernas individuella betygsvärden. Varje elevs individuella betygsvärde kalibreras på ett sådant sätt att det justerade genomsnittliga betygsvärdet för skolenheten hamnar på samma nivå som skolenhetens genomsnittliga provresultat. Kalibreringen ska även göra att det blir samma spridning i betygsvärdena på skolenheten som i skolenhetens provresultat. Det finns inget förslag med angående exakt vilken algoritm som ska användas vid kalibreringen (även om två tänkbara alternativ beskrivs i en bilaga).

Elevens meritvärde beräknas sedan genom en sammanvägning av elevens individuella kalibrerade betygsvärde som har vikten 70 % i sammanvägningen och elevens individuella provresultat som har vikten 30 %. Meritvärdet anges med två decimaler.

För elever som saknar något provresultat anses det provet ha värdet 0 vid beräkningen av elevens provresultat. Skulle färre än hälften av eleverna

på en skolenhet ha gjort samtliga nationella slutprov beräknas inget kalibrerat betygsvärde för eleverna som saknar något provresultat. I stället beräknas dessa elevers meritvärde till 50 % utifrån deras okalibrerade betygsvärde och till 50 % utifrån deras provresultat (där ej genomförda prov räknas som 0).

Synpunkter

Ett betygssystem och antagningsreglerna för olika nivåer i skolsystemet bör vara lättförståeliga och transparenta. Detta krävs för att få en förståelse, acceptans och legitimitet för systemet. Samtidigt är det väsentligt att öka likvärdigheten i det nuvarande betygssystemet. Som påpekas i utredningen så innebär själva införandet av en tiogradig betygsskala och borttagandet av en absolut godkändgräns en ökad likvärdighet i systemet.

Att införa nationella slutprov som får ett direkt genomslag på meritvärdet ökar också väsentligt likvärdigheten i systemet. Att helt gå över till att använda nationella slutprov som enda grund för betygsvärdet skulle dock göra att många ämnen helt exkluderas från att kunna påverka meritvärdet. Även i ämnena med nationella slutprov skulle det bara vara vissa redovisningsformer som påverkar meritvärdet och muntliga prestationer liksom praktiska inslag skulle inte beaktas. Av dessa anledningar bör nationella slutprov påverka meritvärdet direkt men inte utgöra den enda grunden för meritvärdet.

Utredningens huvudförslag att i grundskolan använda meritvärdeskalibrering innebär ett mycket komplext system. Kalibreringen ska enligt förslaget både gälla genomsnittligt resultat och spridning där de lärarsatta betygen justeras för att uppnå samma genomsnitt och spridning vad avser genomsnittligt kalibrerat betygsvärde som det genomsnittliga provresultatet för de nationella slutproven. Utöver detta ska även en årsvis standardisering av slutprovsresultaten göras för att göra dem jämförbara. Det läggs inte något konkret förslag på hur kalibreringen ska ske även om det pekas på några möjliga alternativ. Slutprovsresultaten och elevernas meritvärden kommer inte heller att återföras till eleverna förrän efter betygssättningen under sommaren.

Allt detta gör att utredningens förslag inte bör genomföras eftersom det skulle leda till ett system där elever och vårdnadshavare inte själva kan beräkna meritvärden, inte får information innan slutlig betygssättning om resultaten som påverkar deras möjligheter att antas till den gymnasieutbildning de önskar gå och inte kan överblicka hur prestationerna påverkar möjligheten att antas på den önskade utbildningen. Svårigheten att se hur systemet slår gäller inte bara för elever och vårdnadshavare utan även för personal inom skolan och andra intressenter.

Utredningen har också i ett flertal olika fall tvingats komma med andra lösningar än den som gäller i huvudsak. Detta handlar bland annat om

skolenheter med få elever och skolenheter där färre än 50 % av eleverna har skrivit alla slutprov där sammanvägningsmodellen föreslås användas.

Det är även önskvärt att samma betygssystem och sätt att beräkna meritvärde gäller för alla skolformer varifrån elever ska konkurrera om utbildningsplatser till gymnasieskolan. Så är inte fallet. Specialskolans elever föreslås få ett meritvärde baserat på sammanvägningsmodellen. Över lag är det positivt om samma betygs- och meritvärderingsregler gäller för alla skolformer och då får det också konstateras att det för kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå föreslås att slutprov används som enda grund för meritvärdet.

I stället bör sammanvägningsmodellen användas. Av de skäl som anges i utredningen kan det vara lämpligt med en lika stor vikt (50 %) för det genomsnittliga (okalibrerade) individuella betygsvärdet och det genomsnittliga provresultatet på de nationella slutproven. De nationella slutproven bör också rättas så tidigt så att resultaten återförs till elever (och även till lärare, rektorer och huvudmän) i tid före den slutliga betygssättningen. De nationella slutproven bör utöver att utgöra grund för det genomsnittliga provresultatet också fortsatt kunna beaktas av undervisande lärare vid betygssättningen.

På detta sätt blir systemet lättförståeligt och transparent samtidigt som det innebär en tydlig ökning av likvärdigheten jämfört med dagens system.

Det är rimligt att betygen i de tio ämnen som utgör grund för de nationella slutproven ska finnas med bland de 16 betyg som elevens individuella genomsnittliga betygsvärde utgår från.

Gislaveds kommun motsätter sig att meritvärdeskalibrering används som modell för beräkning av meritvärdet som grund för antagning och urval till gymnasieskolan. I stället ska en sammanvägningsmodell där det genomsnittliga (okalibrerade) individuella betygsvärdet (50 %) och det genomsnittliga provresultatet på de nationella slutproven (50 %) vägs samman till ett meritvärde användas.

Gislaveds kommun motsätter sig också att de individuella resultaten av de nationella slutproven meddelas först efter terminsslut och då enbart till eleven. I stället ska de meddelas i god tid innan betygen sätts vårterminen i årskurs 9 och meddelas såväl till elever som till undervisande lärare, rektorer och huvudmän. Resultaten av de nationella slutproven ska även utgöra en del av underlaget för lärarens betygssättning i ämnet.

Gislaveds kommun instämmer i att modellen ska baseras på en tiogradig betygsskala 1-10 och nationella slutprov i Sv/Sva, En, Ma, SO och NO som genomförs under vårterminen i årskurs 9, att elever som det inte finns betygsunderlag för i ett ämne ska få värdet 0 i det ämnet vid beräkningen av det individuella genomsnittliga betygsvärdet, att elever som saknar resultat på ett visst nationellt slutprov ska få värdet 0 för det provet vid beräkningen

av elevens genomsnittliga provresultat, att elevens individuella genomsnittliga betygsvärde ska vara genomsnittet av 16 betyg där Bi, En, Fy, Ge, Hi, Ke, Ma, Re, Sv/Sva och Sh ska ingå och i övrigt de sex högsta av elevens övriga betyg samt att det genomsnittliga provresultatet ska vara genomsnittet av de fem nationella slutproven.

10.2 Alternativt förslag för grundskolan: Ämnesvis kalibrering

Utredningens förslag

Som alternativt förslag föreslås att lärarna på skolorna själva gör en ämnesvis kalibrering utifrån resultat på nationella slutprov. Lärarna som undervisar i ett ämne på en skolenhet justerar sina tänkta individuella betyg så att det genomsnittliga betygsvärdet i ämnet på skolenheten blir detsamma som det genomsnittliga provresultatet i ett visst ämne på nationella slutprov.

Om det finns ett slutprov i ämnet i fråga är det mot det slutprovet som kalibreringen görs. I övrigt kalibreras betygen i Bi, Fy, Ke och Tk mot det genomförda NO-provet och i Hi, Ge, Re och Sh mot det genomförda SO-provet. Övriga ämnens betyg kalibreras mot det genomsnittliga provbetyget för skolenheten för samtliga nationella slutprov.

En sammanvägning görs också med nationella provbetyg och flera olika alternativ för hur detta skulle göras presenteras.

Synpunkter

Det alternativa förslaget har i stort samma brister som huvudförslaget. Den lokala kalibreringen kan i och för sig kanske göra systemet något mer lättbegripligt framför allt för skolans personal men ställer samtidigt stora krav på skolans personal (och är tidskrävande) för att en korrekt genomförd kalibrering ska kunna ske.

Gislaveds kommun motsätter sig att ämnesvis kalibrering används som modell för beräkning av meritvärdet som grund för antagning och urval till gymnasieskolan. I stället ska en sammanvägningsmodell användas.

11 Förslag på betygsmodell för gymnasieskolan

11.2 Meritvärdeskalibrering i gymnasieskolan

Utredningens förslag

Huvudförslaget är att ett system med meritvärdeskalibrering införs för att få fram meritvärdet för elever inom gymnasieskolan. Systemet bygger dels på den nya tiogradiga betygsskalan utan skarp godkändgräns och dels på ett provsystem med fem till åtta nationella slutprov beroende på vilket program eleven läser.

Ett individuellt betygsvärde räknas ut baserat på betygen i ämnena eleven läser multiplicerat med antalet gymnasiepoäng i respektive ämne (dock ej gymnasiearbetet) som summeras dividerat med antalet gymnasiepoäng för varje elev.

Elevens individuella provresultat är det genomsnittliga provresultatet av de nationella slutprov som eleven ska genomföra på sitt program. Skriver en elev både ett prov i grundläggande Ma och avancerad Ma räknas medlet av de båda provresultaten som elevens provresultat i Ma.

Elever på yrkesprogram som väljer bort nivåer i gymnasiegemensamma ämnen (Sv/Sva 2 och 3 och/eller En 2) som krävs för grundläggande behörighet behöver inte skriva de nationella slutproven och får inga meritvärden beräknade. Övriga elever på yrkesprogram ska genomföra nationella slutprov i En, grundläggande Ma, Nk, Sv/Sva och ett kombinerat prov i Sh/Hi.

Elever på EK och SA skriver prov i En, Hi, grundläggande Ma, avancerad Ma, Nk, Sh och Sv/Sva. Elever på ES och HU skriver prov i En, Hi, grundläggande Ma, avancerad Ma, Nk, Sh och Sv/Sva. Elever på NA skriver prov i En, Bi, Fy, Ke, grundläggande Ma, avancerad Ma, Sv/Sva och ett kombinerat prov i Sh/Hi. Elever på TE skriver prov i En, Fy, Ke, grundläggande Ma, avancerad Ma, Sv/Sva och ett kombinerat prov i Sh/Hi.

Ett genomsnittligt betygsvärde och ett genomsnittligt provresultat beräknas för varje programskola (vilket innebär de elever som läser ett visst program på en viss skolenhet). Endast värden för elever som har skrivit samtliga nationella slutprov ingår i dessa båda genomsnittliga värden. Skillnaden mellan dessa två värden utgör grunden för en kalibrering av elevernas individuella betygsvärden. Varje elevs individuella betygsvärde kalibreras på ett sådant sätt att det justerade genomsnittliga betygsvärdet för programskolan hamnar på samma nivå som programskolans genomsnittliga betygsvärde. Kalibreringen ska även göra att det blir samma spridning i betygsvärdena på programskolan som i programskolans provresultat. Det finns inget förslag med angående exakt vilken algoritm som ska användas vid kalibreringen (även om två tänkbara alternativ beskrivs i en bilaga).

Elevens meritvärde beräknas sedan genom en sammanvägning av elevens individuella kalibrerade betygsvärde som har vikten 70 % i sammanvägningen och elevens individuella provresultat som har vikten 30 %. Meritvärdet anges med två decimaler.

För elever som saknar något provresultat anses det provet ha värdet 0 vid beräkningen av elevens provresultat. Skulle färre än hälften av eleverna på en programskola ha gjort samtliga nationella slutprov beräknas inget kalibrerat betygsvärde för eleverna som saknar något provresultat. I stället beräknas dessa elevers meritvärde till 50 % utifrån deras okalibrerade

betygsvärde och till 50 % utifrån deras provresultat (där ej genomförda prov räknas som 0).

Elever som byter programskola under gymnasietiden får sitt resultat kalibrerat utifrån den programskola där de avslutar sina gymnasiestudier.

Nationella slutprov genomförs normalt under slutet av årskurs 3. Rektor kan dock när den absoluta merparten av eleverna på en programskola har slutfört sina studier i ämnet besluta att det nationella slutprovet skrivs i slutet av årskurs 1 eller 2 i stället.

Systemet med meritpoäng (som man i nuvarande system kan få för att läsa högre nivåer i Ma, En och Moderna språk) tas bort. Detta gäller inte bara för elever som läser enligt det nya systemet utan för samtliga elever oberoende av vilket system de har läst enligt.

Synpunkter

Ett betygssystem och antagningsreglerna för olika nivåer i skolsystemet bör vara lättförståeliga och transparenta. Detta krävs för att få en förståelse, acceptans och legitimitet för systemet. Samtidigt är det väsentligt att öka likvärdigheten i det nuvarande betygssystemet. Som påpekas i utredningen så innebär själva införandet av en tiogradig betygsskala och borttagandet av en absolut godkändgräns en ökad likvärdighet i systemet.

Att införa nationella slutprov som får ett direkt genomslag på meritvärdet ökar också väsentligt likvärdigheten i systemet. Att helt gå över till att använda nationella slutprov som enda grund för betygsvärdet skulle dock göra att många ämnen helt exkluderas från att kunna påverka meritvärdet. Även i ämnena med nationella slutprov skulle det bara vara vissa redovisningsformer som påverkar meritvärdet och muntliga prestationer liksom praktiska inslag skulle inte beaktas. Av dessa anledningar bör nationella slutprov påverka meritvärdet direkt men inte utgöra den enda grunden för meritvärdet.

Utredningens huvudförslag att i gymnasieskolan använda meritvärdeskalibrering innebär ett mycket komplext system. Kalibreringen ska enligt förslaget både gälla genomsnittligt resultat och spridning där de lärarsatta betygen justeras för att uppnå samma genomsnitt och spridning vad avser genomsnittligt kalibrerat betygsvärde som det genomsnittliga provresultatet för de nationella slutproven. Utöver detta ska även en årsvis standardisering av slutprovsresultaten göras för att göra dem jämförbara. Det läggs inte något konkret förslag på hur kalibreringen ska ske även om det pekas på några möjliga alternativ. Slutprovsresultaten och elevernas meritvärden kommer inte heller att återföras till eleverna förrän efter betygssättningen under sommaren.

Allt detta gör att utredningens förslag inte bör genomföras eftersom det skulle leda till ett system där elever inte själva kan beräkna meritvärden, inte

får information innan slutlig betygssättning om resultaten som påverkar deras möjligheter att antas till den högskoleutbildning de önskar gå och inte kan överblicka hur prestationerna påverkar möjligheten att antas på den önskade utbildningen. Svårigheten att se hur systemet slår gäller inte bara för elever utan även för personal inom skolan och andra intressenter.

Utredningen har också i ett flertal olika fall tvingats komma med andra lösningar än den som gäller i huvudsak. Detta handlar bland annat om programskolor med få elever och skolenheter där färre än 50 % av eleverna har skrivit alla slutprov där sammanvägningsmodellen föreslås användas.

Det är även önskvärt att samma betygssystem och sätt att beräkna meritvärde gäller för alla skolformer varifrån elever ska konkurrera om utbildningsplatser till högskolan. Så är inte fallet. För kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå föreslås att slutprov används som enda grund för meritvärdet. (Över lag är det positivt om samma betygs- och meritvärderingsregler gäller för alla skolformer och då får det också konstateras att det för specialskolan används en sammanvägningsmodell.)

I stället bör sammanvägningsmodellen användas. Av de skäl som anges i utredningen kan det vara lämpligt med en lika stor vikt (50 %) för det genomsnittliga (okalibrerade) individuella betygsvärdet och det genomsnittliga provresultatet på de nationella slutproven. De nationella slutproven bör också rättas så tidigt så att resultaten återförs till elever (och även till lärare, rektorer och huvudmän) i tid före den slutliga betygssättningen. De nationella slutproven bör utöver att utgöra grund för det genomsnittliga provresultatet också fortsatt kunna beaktas av undervisande lärare vid betygssättningen.

På detta sätt blir systemet lättförståeligt och transparent samtidigt som det innebär en tydlig ökning av likvärdigheten jämfört med dagens system.

Det är rimligt att betygen beräknas genom att multiplicera betyget på den sista nivån i varje ämne eleven läser med poängen för nivåerna inom ämnet som eleven har läst, beräkna summan av dessa värden för ämnena eleven har läst och dividera med det totala antalet poäng i examen (exklusive gymnasiearbete/yrkesprov).

Givet vilka ämnen som läses på respektive nationellt program är förslaget rimligt avseende vilka nationella slutprov som ska skrivas på de olika nationella programmen. Beroende på skillnaderna mellan vad som läses i olika nivåer i Ma är det rimligt att elever på EK, HU, NA, TE och SA skriver två nationella prov i Ma – ett på grundläggande nivå (nivå I) och ett på avancerad nivå där det finns två varianter beroende på vilka nivåer i Ma som läses på programmet och inriktningen som eleven går. Resultaten av de två nationella slutproven i Ma ska då väga lika tungt och det sammanvägda resultatet av slutproven i Ma ska väga lika tungt som vart och ett av de nationella slutproven i övriga ämnen.

För att förenkla meritvärderingen och eftersom betydelsen av att läsa ytterligare nivåer i En och Ma samtidigt ökar genom att ytterligare lästa nivåer i ämnena utöver det som är obligatoriskt bör förbättra möjligheterna för eleverna till ett bättre resultat på det nationella slutprovet är det lämpligt att avskaffa meritpoängen för högre nivåer i En, Ma och Moderna språk. För att få en rättvis jämförelse mellan elever i det nya systemet (utan att införa ytterligare urvalsgrupper) och i äldre system behöver meritpoängen även avskaffas för elever i äldre system.

Det är önskvärt att nationella slutprov genomförs i samma årskurs vid samma tillfälle på alla program men det finns samtidigt anledning att det sker det läsår en elev läser den sista nivån i ämnet i fråga. Detta gäller särskilt om synpunkterna från Gislaveds kommun om att nationella slutprovresultat ska informeras om till undervisande lärare i ämnet i god tid före betygen ska vara satta och beaktas även vid betygssättningen i nivån beaktas. Av denna anledning bör förslaget justeras så att det nationella slutprovet i Ma på grundläggande nivå i normalfallet förläggs till vårterminen i årskurs 1 (med möjlighet för rektor att besluta att det ska äga rum i en senare årskurs om den första nivån i Ma avslutas senare i programskolan). I övrigt bör de nationella slutproven normalt genomföras vårterminen i årskurs 3 men med möjlighet för rektor att besluta om avvikande tid om ämnet läses färdigt i en lägre årskurs i programskolan.

Gislaveds kommun motsätter sig att meritvärdeskalibrering används som modell för beräkning av meritvärdet som grund för antagning och urval till högre utbildning. I stället ska en sammanvägningsmodell där det genomsnittliga (okalibrerade) individuella betygsvärdet (50 %) och det genomsnittliga provresultatet på de nationella slutproven (50 %) vägs samman till ett meritvärde användas.

Gislaveds kommun motsätter sig också att de individuella resultaten av de nationella slutproven meddelas först efter terminsslut och då enbart till eleven. I stället ska de meddelas i god tid innan betygen sätts och meddelas såväl till elever som till undervisande lärare, rektorer och huvudmän. Resultaten av de nationella slutproven ska även utgöra en del av underlaget för lärarens betygssättning i ämnet.

Gislaveds kommun instämmer i att modellen ska baseras på en tiogradig betygsskala 1-10 och 5-8 nationella slutprov, att elever som det inte finns betygsunderlag för i ett ämne ska få värdet 0 i det ämnet vid beräkningen av det individuella genomsnittliga betygsvärdet, att elever som saknar resultat på ett visst nationellt slutprov ska få värdet 0 för det provet vid beräkningen av elevens genomsnittliga provresultat, att elevens individuella genomsnittliga betygsvärde ska beräknas enligt förslaget, att meritpoängen såväl för elever i det nya systemet som i tidigare system avskaffas, att nationella slutprov ska genomföras på de olika programmen enligt förslaget samt att det genomsnittliga provresultatet ska vara genomsnittet av de nationella

slutproven (där de båda slutproven i Ma som genomförs på EK, HU, NA, TE och SA ger ett samlat värde för slutprov i Ma).

Gislaveds kommun instämmer i huvuddragen av förslaget om när nationella slutprov ska genomföras men motsätter sig att utgångsläget för det nationella slutprovet i Ma på grundläggande nivå ska vara att det genomförs i årskurs 3 utan anser att det i utgångsläget ska genomföras i årskurs 1.

11.3 Mer regelbunden inrapportering av betyg på gymnasial nivå

Utredningens förslag

Huvudmän ska ha en skyldighet att lämna in betyg från avslutade nivåer till Statens skolverk.

Synpunkter

Trots att de förslag Gislaveds kommun har redovisat om att använda sammanvägningsmodellen i stället för en modell med meritvärdeskalibrering gör att några av syftena med mer regelbunden inrapportering av betyg på gymnasial nivå inte vore aktuella kvarstår flera andra syften, vilket gör att en inrapporteringskyldighet avseende betyg som sätts på samtliga nivåer inom ämnen bör införas.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget om inrapportering av betyg i samtliga nivåer.

11.5 Alternativt förslag: Examensprov för meritvärdering

Utredningens förslag

Som alternativt förslag för gymnasieskolan föreslås att meritvärdet utgörs av genomsnittet av elevernas provbetyg från examensprov. Samma nationella slutprov som i huvudförslaget används och samma hantering sker av slutproven som i huvudförslaget.

Synpunkter

Att helt gå över till att använda nationella slutprov som enda grund för betygsvärdet skulle göra att många ämnen helt exkluderas från att kunna påverka meritvärdet. Även i ämnena med nationella slutprov skulle det bara vara vissa redovisningsformer som påverkar meritvärdet och muntliga prestationer liksom praktiska inslag skulle inte beaktas. Av dessa anledningar bör nationella slutprov påverka meritvärdet direkt i en sammanvägningsmodell men inte utgöra den enda grunden för meritvärdet.

Gislaveds kommuns bedömning är dock att om Gislaveds kommuns huvudförslag om att använda sammanvägningsmodellen avvisas för att den inte anses vara tillräckligt likvärdig ett system med examensprov är det näst

bästa alternativet eftersom det är lättbegripligt och likvärdigt (även om det har svagheten i förhållande till sammanvägningsmodellen att ingen hänsyn tas vid meritvärderingen till ämnen utan nationella slutprov och till muntliga och praktiska redovisningsformer i ämnena med nationella slutprov).

Gislaveds kommun motsätter sig att examensprov används som modell för beräkning av meritvärdet som grund för antagning och urval till högskolan. I stället ska en sammanvägningsmodell användas. Gislaveds kommun ser dock examensprov som en bättre alternativ modell om vårt förstahandsförslag inte beaktas än meritvärdeskalibrering.

12 Förslag på hantering när betygsvärden inte kan kalibreras eller nationella slutprov inte kan genomföras

12.2 Specialskolor och resursskolor

Utredningens förslag

Elever från specialskolan och resursskolor får ett meritvärde genom en sammanvägning av elevens individuella (okalibrerade) betygsvärde som har vikten 50 % i sammanvägningen och elevens individuella provresultat som har vikten 50 %.

Synpunkter

Det är helt riktigt att meritvärdeskalibrering inte är lämplig i specialskolan och i resursskolor och att sammanvägningsmodellen är lämplig att använda. Gislaveds kommun har dock sammanvägningsmodellen som huvudförslag och därmed skulle inte användandet av sammanvägningsmodellen utgöra ett undantag utan vara i enlighet med huvudalternativet.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att sammanvägningsmodellen ska användas i specialskolan och i resursskolor.

12.4 Introduktionsprogram

Utredningens förslag

Elever som går introduktionsprogram (IM) och vill kunna söka till gymnasieskolan med resultaten från IM som grund ska göra nationella slutprov på grundskolenivå i de ämnen som eleven läser på IM. Elever som tidigare har gjort ett slutprov i ett ämne får göra det på nytt. Eleverna får ett nytt meritvärde genom en sammanvägning av elevens individuella (okalibrerade) betygsvärde efter studierna på IM som har vikten 50 % i sammanvägningen och elevens individuella provresultat efter studierna på IM som har vikten 50 %.

Elever som antas till ett nationellt program under pågående läsår då de blir behöriga till programmet kan antas med ett meritvärde som utgörs av

elevens individuella (okalibrerade) betygsvärde efter studierna på IM (som då används för att konstatera att eleven är behörig till utbildningen).

Nationella slutprov för IM-elever genomförs på gymnasieskolan samtidigt som grundskolans nationella slutprov äger rum.

Synpunkter

Det är nödvändigt med möjligheten att göra nationella slutprov för grundskolan på IM för elever som läser där och det är lämpligt att de även ska få göras om där. Vad gäller betygssättningen så ska såväl nya eller högre lärarsatta betyg som elevens individuella resultat från nationella slutprov som gjorts för första gången eller på nytt med bättre resultat kunna läggas till i grundskolemeritvärdet. Sammanvägningsmodellen ska användas för dessa elever precis som för grundskolans elever i Gislaveds kommuns förslag.

Att elever antas under pågående läsår (oftast tidigt under läsåret) efter att ha skaffat eller höjt grundskolebetyg så att de är behöriga är positivt och behöver kunna fortsätta ske. Eftersom inga nationella slutprov anordnas då behöver eleverna kunna antas utan att skriva nya nationella slutprov.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen angående komplettering av betyg och resultat på nationella slutprov inom IM, att meritvärdet ska beräknas enligt sammanvägningsmetoden, att elever ska kunna antas på nationella program under pågående läsår från IM utan att nya nationella slutprov har genomförts och att IM-elever ska kunna göra nationella slutprov på gymnasieskolan samtidigt som grundskolans elever skriver sina nationella slutprov.

12.5 Skolenheter eller program med få elever

Utredningens förslag

Om det på en skolenhet finns färre än sex elever i grundskolans årskurs 9 eller det på en programskola finns färre än sex elever får eleverna ett meritvärde genom en sammanvägning av elevens individuella (okalibrerade) betygsvärde som har vikten 50 % i sammanvägningen och elevens individuella provresultat som har vikten 50 %.

Huvudmannen kan dock välja att låta flera små skolenheter eller programskolor på närliggande program organisera betygssättningen så att den blir samstämmig och kan kalibreras gemensamt vilket i så fall anmäls till Skolverket.

Synpunkter

Situationen med få elever på en skolenhet eller en programskola kräver att ingen meritvärdeskalibrering görs utan att sammanvägningsmodellen används. Gislaveds kommun har föreslagit att detta ska vara modellen som används såväl i grundskolan som i gymnasieskolan så om våra synpunkter

beaktas utgör inte detta något undantag. Eftersom Gislaveds kommun inte anser att kalibrering ska förekomma över huvud taget ska den inte heller förekomma i sammanslagna skolenheter eller programskolor.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att sammanvägningsmodellen ska användas vid få elever på en skolenhet eller programskola.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget att små skolenheter och programskolor ska kunna kalibreras tillsammans.

12.6 Enskilda elever vars resultat kraftigt avviker från de lärarsatta betygen

Utredningens förslag

Om en elev beroende på dödsfall i familjen, allvarlig och plötslig sjukdom vid provtillfället eller motsvarande underpresterar på ett eller flera nationella slutprov kan detta göra att det behövs en särskild hantering i Skolverkets system inför kalibrering. Det kan handla om att ersätta ett enskilt betyg med det kalibrerade betygsvärdet i ämnet eller att eleven får genomföra slutprovet på nytt. Skolverket föreslås ta fram föreskrifter angående denna hantering.

Synpunkter

Det bör finnas en möjlighet att erbjuda alternativ för elever som beroende på dödsfall i familjen, allvarlig och plötslig sjukdom vid provtillfället eller motsvarande underpresterar på ett eller flera nationella slutprov. Rektor ska kunna ansöka hos Skolverket om att en sådan elev antingen ska få göra ersättningsprov som räknas som elevens nationella slutprov i ämnet eller ämnena alternativt beräkna sitt individuella betygsvärde som genomsnittet av resultaten för övriga genomförda nationella kursprov.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget till hantering av alternativ för elever som beroende på dödsfall i familjen, allvarlig och plötslig sjukdom vid provtillfället eller motsvarande underpresterar på ett eller flera nationella slutprov. I stället föreslås att rektor i sådana fall ska kunna ansöka hos Skolverket om att en sådan elev antingen ska få göra ersättningsprov som räknas som elevens nationella slutprov i ämnet eller ämnena alternativt beräkna sitt individuella betygsvärde som genomsnittet av resultaten för övriga genomförda nationella kursprov.

I3 Förslag på betygsmodell för kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

I3.3 Meritvärdering i komvux på gymnasial nivå

Utredningens förslag

Samma nationella slutprov som i gymnasieskolan införs och genomförs vid samma tillfällen som för gymnasieskolan under slutet av vårterminen men också vid separata tillfällen under höstterminen.

Elever som sedan tidigare har en gymnasieexamen från gymnasieskolan och som läser på komvux för att få ytterligare behörighet behåller sitt kalibrerade betygsvärde från gymnasieskolan (och nya betyg som har tillkommit från komvux räknas inte med). Nationella slutprov i ytterligare ämnen inom komvux läggs till vid beräkningen av det individuella genomsnittliga provresultatet (och höjningar i förhållande till ett tidigare nationellt slutprov i ett ämne där ett nytt prov görs gör att ett nytt bättre provresultat ersätter det tidigare i ett sådant ämne).

I alla övriga fall blir meritvärdet från komvux ett rent individuellt genomsnittligt provresultat baserat på genomförda nationella slutprov i 5-8 ämnen.

En gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska innehålla betyg i minst 2400 gymnasiepoäng med som lägst genomsnittet 4 (det lägsta godtagbara betyget) på 2250 av poängen. Kraven på vilka nivåer inom ämnen som ska ingå i en sådan examen, ska kvarstå som idag.

Synpunkter

Det är inte tillfredsställande att utredningen föreslår att meritvärdet från gymnasieskolan och från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå tas fram på helt olika sätt men att eleverna med meritvärden från de båda skolformerna ska konkurrera med varandra med dessa meritvärden som är beräknade på olika sätt.

Att införa nationella slutprov som får ett direkt genomslag på meritvärdet ökar likvärdigheten i systemet. Att helt gå över till att använda nationella slutprov som enda grund för betygsvärdet vilket utredningen föreslår vad gäller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, skulle dock göra att många ämnen helt exkluderas från att kunna påverka meritvärdet. Även i ämnena med nationella slutprov skulle det bara vara vissa redovisningsformer som påverkar meritvärdet och muntliga prestationer liksom praktiska inslag skulle inte beaktas. Även när det finns lärarsatta betyg och nationella slutprov i många nivåer inom ämnen från gymnasieskolan för elever som egentligen bara behöver komplettera med några nivåer på komvux blir detta inte möjligt (om inte eleven har en examen från

gymnasieskolan). Av dessa anledningar bör nationella slutprov påverka meritvärdet direkt men inte utgöra den enda grunden för meritvärdet även vad gäller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

I stället bör sammanvägningsmodellen användas. Av de skäl som anges i utredningen kan det vara lämpligt med en lika stor vikt (50 %) för det genomsnittliga (okalibrerade) individuella betygsvärdet och det genomsnittliga provresultatet på de nationella slutproven. De nationella slutproven bör också rättas så tidigt så att resultaten återförs till elever (och även till lärare, rektorer och huvudmän) i tid före den slutliga betygssättningen. De nationella proven bör utöver att utgöra grund för det genomsnittliga provresultatet också fortsatt kunna beaktas av undervisande lärare vid betygssättningen.

Betyg satta och nationella slutprov som har genomförts i gymnasieskolan ingår tillsammans med betyg som har satts och nationella slutprov som har genomförts inom den kommunala vuxenutbildningen vid beräkningen av meritvärdet. I det fall betyg har satts i ett ämne på avslutande nivå i ämnet vid mer än ett tillfälle eller nationella slutprov har genomförts vid mer än ett tillfälle, räknas det bästa resultatet vid beräkningen av meritvärdet.

På detta sätt blir systemet lättförståeligt och transparent samtidigt som det innebär en tydlig ökning av likvärdigheten jämfört med dagens system. De skäl som anges i utredningen för att välja en ren slutprovmodell inom komvux är i huvudsak sådana som är knutna till problem att kalibrera betyg inom komvux. I och med att Gislaveds kommuns förslag inte är en modell med meritvärderingskalibrering för någon skolform utan att sammanvägningsmodellen används är dessa argument inte relevanta.

Ovan har det redovisats varför en lösning med examensprov inte är den bästa modellen för meritvärdering. Gislaveds kommuns bedömning är dock att om Gislaveds kommuns huvudförslag om att använda sammanvägningsmodellen avvisas för att den inte anses vara tillräckligt likvärdig ett system med examensprov är det näst bästa alternativet eftersom det är lättbegripligt och likvärdigt (även om det har svagheten i förhållande till sammanvägningsmodellen att ingen hänsyn vid meritvärderingen tas till ämnen utan nationella slutprov och till muntliga och praktiska redovisningsformer i ämnena med nationella slutprov). Det är då dock viktigt att modellen används för meritvärdering inte bara inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå utan också i gymnasieskolan så att meritvärdet beräknas enligt samma modell i båda skolformerna.

Beroende på hur undervisningen på komvux är upplagd där nivåer inom ämnen normalt läses mer komprimerat än i gymnasieskolan bör det utöver två tillfällen då varje nationellt slutprov skrivs under vårterminen också finnas ett tillfälle under höstterminen. Det är dock inte rimligt att kunna

genomföra de nationella slutproven när som helst under läsåret beroende på spridningsrisker för provinnehållet.

Givet ändringarna av betygsskalan är det rimligt att kraven för en gymnasieexamen förändras så att krav kopplade till det genomsnittliga betygsvärdet 4 (godtagbara betyg) införs. Utredningens förslag att det ska krävas ett sådant betygssnitt på 2250 av de 2400 poängen innebär dock en sänkning av examenskraven jämfört med att poängen idag ska vara godkända eftersom högre betyg i vissa ämnen då kan kompensera att kunskaperna i alltför många ämnen inte ligger på en godtagbar nivå. Det ska därför i stället krävas ett genomsnittligt betygsvärde på som lägst 4 (godtagbara kunskaper) i minst 2400 gymnasiepoäng.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att nationella slutprov införs i samma ämnen inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå som i gymnasieskolan och att de genomförs en gång under höstterminen och två gånger under vårterminen varje läsår inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Gislaveds kommun motsätter sig att examensprov där meritvärden enbart beräknas utifrån resultat på genomförda nationella slutprov används som modell för beräkning av meritvärdet som grund för antagning och urval till gymnasieskolan. I stället ska en sammanvägningsmodell användas. Gislaveds kommun ser dock examensprov som en bättre alternativ modell såväl för gymnasieskolan som för kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå om vårt förstahandsförslag inte beaktas, än meritvärdeskalibrering.

Gislaveds kommun motsätter sig också förslaget att det ska krävas betyg i minst 2400 gymnasiepoäng med lägst genomsnittsbetyget 4 på 2250 av poängen. I stället ska det krävas betyg i minst 2400 gymnasiepoäng med lägst genomsnittsbetyget 4 (godtagbar nivå).

13.4 Mer regelbunden inrapportering av betyg på gymnasial nivå

Utredningens förslag

Huvudmän ska ha en skyldighet att lämna in betyg från avslutade nivåer till Statens skolverk.

Synpunkter

Trots att de förslag Gislaveds kommun har redovisat om att använda sammanvägningsmodellen gör att några av syftena med mer regelbunden inrapportering av betyg på gymnasial nivå inte vore aktuella kvarstår flera andra syften vilket gör att en inrapporteringsskyldighet avseende betyg som sätts på samtliga nivåer inom ämnen bör införas.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget om inrapportering av betyg i samtliga nivåer.

I 4 Förslag på regelverk för betyg efter provning och möjligheter att göra om nationella slutprov

I 4.2 Utredningens utgångspunkter och förslag om provning

Utredningens förslag

Elever som gör en provning under tiden de går i grundskolan eller gymnasieskolan ska få räkna med provningsbetyget som sitt ämnesbetyg i ämnet i fråga vid beräkningen av sitt genomsnittliga betygsvärde och det kommer sedan att finnas med även vid kalibreringen av betygen.

Gymnasieelever får dock inte göra provningar i nivåer inom ämnen där de har fått betyget 4 eller bättre, vare sig inom gymnasieskolan eller inom komvux.

Elever som har avslutat sina grundskole- respektive gymnasiestudier har rätt att göra provningar men betyget från dessa kommer inte att ingå i det individuella genomsnittliga betygsvärdet. Elever på IM ska dock kunna använda betyg efter provning i grundskoleämnena i meritvärdet vid ansökan till nationella program. Provningar av nivåer inom gymnasieskolans ämnen ska endast kunna genomföras inom komvux av elever som inte går i gymnasieskolan.

Synpunkter

Gislaveds kommun har föreslagit att ingen kalibrering av betyg ska användas i någon skolform och att sammanvägningsmodellen ska användas som modell vid beräkning av meritvärdet i samtliga skolformer. Detta gör att utredningens argument mot att betyg från provningar för elever som har avslutat grundskolan respektive gymnasieskolan inte ska kunna ersätta tidigare satta betyg inte är relevant. Det är då rimligt att det genom provning ska gå att höja betygen och räkna med dessa höjningar i betygsvärdet. Det är också rimligt att elever fortsatt ska kunna genomgå provningar enligt samma grundprinciper som idag liksom att rektor har möjlighet att sätta betyget 4 utan provning, för en elev som har förvärvat kunskaper i ämnet på annat sätt.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen att elever i grundskolan ska ha rätt att genomföra provning såväl under grundskoletiden som efter, att elever i gymnasieskolan ska ha rätt att på den egna skolenheten göra provning för betyg i nivåer inom ämnen som ingår i den individuella studieplanen om eleven inte redan har fått lägst betyget 4 på nivån, att rektor ska kunna sätta betyget 4 i en nivå i ett ämne utan provning och att elever som inte går i gymnasieskolan ska få göra provningar såväl inom gymnasieskolan som inom komvux.

Gislaveds kommun motsätter sig att betyg efter provning i ett grundskoleämne efter avslutad grundskoleutbildning inte ska få räknas med vid beräkning av meritvärdet och att betyg från provning i nivåer inom

ämnen för den som inte är elev i gymnasieskolan inte ska kunna ersätta tidigare satt betyg i nivån. I stället ska betyg från provning kunna ersätta tidigare satta betyg vid meritvärdesberäkningen.

14.3 Det blir fortfarande möjligt att höja sitt meritvärde

Utredningens förslag

Efter avslutad utbildning är det möjligt att göra nationella slutprov som inte tidigare har gjorts och att göra om nationella slutprov. Vad gäller grundskoleprov ska dessa göras på grundskoleenheter (utom vad gäller IM-elever som får göra dessa på sin gymnasieskolenhet) och för gymnasieprov på komvux.

Nationella slutprov för grundskolan och specialskolan kan senast göras det år eleven fyller 20 år. Inom komvux får nationella slutprov i ämnen där den studerande redan har gjort ett slutprov tidigare får tidigast göras andra kalenderhalvåret det år personen fyller 20 år.

En avgift ska få tas ut vid ytterligare prov utöver det första i ett ämne för den som inte går i grundskola eller motsvarande, gymnasieskola eller komvux. Avgiften ska gå till att täcka kostnader såväl för huvudmannen som för Skolverket.

Resultat i slutprov i ämnen som individen inte tidigare har skrivit något slutprov i ska räknas med i beräkningen av det individuella genomsnittliga betygsvärdet liksom slutprov med bättre betyg än på tidigare slutprov i samma ämne.

Studerande som genomför nationella slutprov inom komvux kan som alternativ få ett jämförtal som endast är baserat på slutprov (och då räknas såväl detta slutprov som tidigare genomförda slutprov inom gymnasieskolan och komvux). Detta kommer i så fall att konkurreras med i betygsgrupp II (för kompletterade betyg) samtidigt som det ursprungliga meritvärdet kan användas av den studerande i betygsgrupp I (för betyg från gymnasieskolan utan annan komplettering än av yrkesexamen för grundläggande behörighet samt för betyg från komvux när minst 2/3 av betygen har lästs på komvux).

Synpunkter

Det är rimligt att nationella slutprov kan göras om och att nationella slutprov får göras i ämnen där eleven inte tidigare har gjort slutprov. Resultaten av dessa slutprov ska räknas med vid beräkningen av individens genomsnittliga betygsvärde. Avgifter för slutprov utöver det första som skrivs för individer som inte går i grundskolan respektive gymnasieskolan och komvux ska kunna tas ut på samma sätt som avgifter för provningar tas ut idag. Det är rimligt att avgiften ska delas mellan Skolverket och huvudmannen.

Det är positivt att begränsa i vilken typ av skolenhet nationella slutprov efter grundskola respektive gymnasieskola ska kunna göras. Förslaget om att grundskolans prov ska göras på en skolenhet inom grundskolan (utom för IM-elever) och nationella slutprov på gymnasial nivå inom komvux är lämpligt. De åldersgränser som föreslås för de olika typerna av slutprov stämmer väl överens med befintliga åldersgränser för att studera i de olika skolformerna.

Gislaveds kommun har förordat att sammanvägningsmodellen ska användas. Utifrån det ska meritvärden även inom komvux beräknas enligt sammanvägningsmodellen och det finns ingen anledning till en alternativ beräkningsmodell för elever som genomför nationella slutprov inom komvux. Däremot bör elever som höjer sitt resultat vid ett nationellt slutprov inom komvux precis som elever som höjer ett tidigare gymnasiebetyg via prövning efter gymnasieskolan få använda sitt nya meritvärde efter höjningarna i betygsgrupp II (och det ursprungliga meritvärdet i betygsgrupp I).

Gislaveds kommun instämmer i förslagen att nationella slutprov kan göras om, att nationella slutprov får göras i ämnen där eleven inte tidigare har gjort slutprov, att resultaten av sådana slutprov ska räknas med vid beräkningen av individens genomsnittliga meritvärde, att avgifter ska kunna tas ut för genomförande av nationella slutprov i enlighet med utredningens förslag, att nationella prov på grundskolenivå ska göras på skolenheter inom grundskolan (utom på IM där de får göras inom gymnasieskolan) och på gymnasial nivå inom komvux, att elever som höjer sitt meritvärde genom att få ett bättre resultat på ett nationellt slutprov inom komvux än på det ursprungliga provet ska använda det nya meritvärdet i betygsgrupp II (och det ursprungliga i betygsgrupp I) samt de föreslagna åldersgränserna för genomförande av nationella slutprov.

Gislaveds kommun motsätter sig att ett alternativt meritvärde baserat endast på nationella slutprovresultat ska kunna fås av de som genomför minst ett nationellt slutprov på komvux.

15 Förslag till ändrade behörighetsregler för antagning till gymnasieskolan och till högre utbildning

15.2 Ändrade behörighetsregler för tillträde till gymnasieskolan

Utredningens förslag

För behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan ska en elev ha ett meritvärde på minst 4.

Introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) ska tas bort.

Introduktionsprogrammet språkintröduktion (IMS) ska stå öppet för nyanlända elever som inte har godtagbara kunskaper i Sv/Sva eller inte har ett meritvärde på minst 4.

För behörighet till riksrekryterande spetsutbildning ska krävas att eleven har en kunskapsnivå på utmärkt nivå motsvarande betyget 10.

För behörighet till yrkesprogram 1900 poäng anses egentligen att inga behörighetskrav ska ställas men man lägger trots det ett förslag utifrån grundtanken i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* att eleven ska ha ett meritvärde på minst 1 alternativt ha uppnått det lärarsatta betyget 4 (godtagbara kunskaper) i minst tre ämnen.

IM-elever ska kunna bli behöriga till nationella program och till yrkesprogram 1900 poäng genom att komplettera betyg och/eller genomföra slutprov. Meritvärdet för IM-elever ska till 50 % baseras på lärarsatta betyg och till 50 % på nationella slutprov.

Betyg på yrkesprogram 1900 poäng i Sv/Sva, En, Ma och högst 400 gymnasiepoäng yrkesämnen ska kunna bidra till meritvärdet vid ansökningar till yrkesprogram 2700/2800 poäng.

Synpunkter

Det är väsentligt att yrkesprogram 2700/2800 poäng ses som attraktiva utbildningar. Ett led i detta är att höja statusen på utbildningarna. Att ställa samma behörighetskrav som för behörighet till högskoleförberedande program (om man bortser från att på de flesta högskoleförberedande programmen även ställa krav på godkända betyg i ytterligare ämnen som anses särskilt betydelsefulla för att klara respektive program) är ett sätt att uppvärdera yrkesprogram 2700/2800 poäng. Det kommer också att medföra att en högre andel av eleverna kommer att klara studierna på programmet och ta en examen. I och med införandet av yrkesprogram 1900 poäng skapas det ett alternativ som gör att det inte blir problematiskt att en lägre andel elever uppfyller behörighetskraven för yrkesprogram 2700/2800 poäng.

Givet det förändrade betygssystemet och borttagandet av den absoluta godkändgränsen är det rimligt att behörighetskravet till stora delar utgår från meritvärdet. Att kraven på åtta eller 12 godkända betyg för nationella program ändras till ett krav på ett meritvärde på lägst 4 leder till att godtagbara kunskaper (betyget 4) ska ses som det som en elev i snitt bör uppnå utifrån betyg och nationella slutprov i de olika ämnena. Det kan ses som en bra utgångspunkt med en sådan nivå.

Det är däremot mer problematiskt att inte ställa några ytterligare krav. Dagens krav på godkända betyg i En, Ma och Sv/Sva är väsentliga för att eleverna ska ha med sig grundläggande kunskaper i de mest centrala ämnena inför fortsatta studier. Kraven som finns på godkända betyg i ytterligare ämnen för studier på NA/TE respektive EK/HU/SA säkerställer på samma

sätt de ytterligare förkunskaper som ger väsentliga förutsättningar för att klara utbildningen på respektive program.

Utifrån detta bör det även fortsättningsvis ställas ytterligare krav utöver minst 4 i meritvärde. Dessa bör fortsättningsvis också vara kopplade till de ämnen där det idag ställs krav på godkända betyg. Den utgångspunkten rimmar också väl med att utredningen faktiskt ställer krav vad gäller behörighet till högskolan på lägst betyget 4 i vissa lärarsatta betyg i nivåer inom ämnen och på vissa nationella slutprov.

Det går att diskutera om dessa krav bör utgå från lärarsatta betyg, nationella slutprov eller en kombination av dessa och också om kravet ska gälla för varje betyg eller för genomsnitt av flera ämnen. Den enklaste lösningen hade varit att utgå från lärarsatta betyg och kräva lägst betyget 4 (godtagbara kunskaper) i vart och ett av de ämnen som idag krävs för behörighet. Det kan dock ses som tveksamt att göra detta när nationella slutprov införs i ämnena för att få en mer likvärdig betygssättning och att då bortse från resultaten av dessa nationella slutprov vad gäller behörighet kopplat till ämneskunskaper.

Det vore också enkelt att utgå från krav på lägst 4 som individuellt provresultat i de tre eller fyra ämnen som motsvarar ämnena som idag krävs för behörighet. Då bortser man dock från muntliga och praktiska moment i de olika ämnena.

Detta gör att det ändå får ses som mest lämpligt att utgå från en sammanvägning av de lärarsatta betygen i respektive ämne med resultatet av respektive nationellt slutprov.

Eftersom kunskaper på en godtagbar nivå i vart och ett av ämnena Sv/Sva, En och Ma är väsentliga för att klara gymnasiestudier på högskoleförberedande program och yrkesprogram 2700/2800 poäng bör krav ställas på en godtagbar nivå i vart och ett av ämnena. Detta görs lämpligen genom att ta genomsnittet av betyget och resultatet på det nationella slutprovet för en elev och dividera med två och att behörighetskravet i vart och ett av ämnena En, Ma och Sv/Sva ska vara att detta värde är minst 4.

När det gäller behörighetskrav i Ge, Hi, Sh och Re för EK, HU och SA och i Bi, Fy och Ke för NA och TE så handlar det snarare om att det är närliggande ämnen där prestationerna tillsammans utgör en grund för möjligheterna att klara respektive gymnasieprogram på ett bra sätt. Det kommer också bara att finnas ett nationellt slutprov i SO och ett i NO, inte nationella slutprov i vart och ett av ämnena (för att inte elever ska behöva genomgå ett orimligt stort antal slutprov). Av dessa anledningar behöver de kompletterande behörighetskraven till EK, HU och SA respektive till NA och TE utformas något annorlunda än behörighetskraven i En, Ma och Sv/Sva.

För behörighet till EK, HU och SA summeras de lärarsatta betygen i Ge, Hi, Sh och Re och resultatet divideras med fyra. Därefter tas genomsnittet av detta värde och resultatet på det nationella slutprovet i SO och divideras med två och det tillkommande behörighetskravet till EK, HU och SA ska vara att detta värde är minst 4.

För behörighet till NA och TE summeras de lärarsatta betygen i Bi, Fy och Ke och resultatet divideras med tre. Därefter tas genomsnittet av detta värde och resultatet på det nationella slutprovet i NO och divideras med två och det tillkommande behörighetskravet till NA och TE ska vara att detta värde är minst 4.

Introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) är ett bra komplement till de nationella programmen. Utredningens förslag att avskaffa IMV är kopplat till förslaget att endast ha behörighetskravet minst 4 i meritvärde, vilket gör att det knappast skulle finnas något existensberättigande för en utbildning som i dagsläget skiljer sig från dagens nationella program dels genom att två färre godkända betyg krävs och dels genom att eleven inte behöver vara godkänd antingen i En eller Ma för att kunna antas.

Gislaveds kommun föreslår dock att det ska finnas kvar separata behörighetskrav i ämnena En, Ma och Sv/Sva. Utifrån detta finns det ett fortsatt behov av IMV vilket också överensstämmer med förslagen i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)*. Därför bör inte IMV tas bort som introduktionsprogram.

Behörighetskraven till IMV behöver dock självklart justeras i och med införandet av en tiogradig betygsskala utan en skarp godkändgräns. Vad gäller kravet på meritvärdet bör en utgångspunkt kunna vara att det idag krävs sex godkända betyg mot åtta på yrkesprogram 2700/2800 poäng, det vill säga 75 % av antalet godkända betyg. Då kan en rimlig nivå vara att meritvärdet som krävs blir 75 % av det som krävs för nationella program, vilket innebär ett krav på ett lägsta meritvärde på 3. Utöver detta ska krävas ett värde på 4 dels i Sv/Sva och dels antingen i En eller i Ma som beräknas genom att ta genomsnittet av betyget i ämnet och resultatet på det nationella slutprovet för en elev och dividera med två.

Vad gäller introduktionsprogrammet språkintrödningsprogram (IMS) bör det fortsatt vara avsett för nyanlända elever. Det är en rimlig begränsning att det handlar om de nyanlända som antingen inte har godtagbara kunskaper i Sv/Sva eller inte har ett meritvärde på minst 4 så att det även står öppet för elever som i stort har godtagbara kunskaper men där eleven behöver ytterligare studier i Sv/Sva innan ett nationellt program kan påbörjas. Vad gäller godtagbara kunskaper i Sv/Sva bör detta tolkas som att genomsnittet av det lärarsatta betyget och resultatet på det nationella slutprovet dividerat med två är lägst 4.

För riksrekryterande spetsutbildningar är det rimligt att kräva betyget 10 i det ämne som utbildningen är inriktad mot tillsammans med övriga behörighetskrav som idag går att ställa för att komma in på sådana utbildningar.

Huvudtanken i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* är vällovlig. Det finns ett behov av ytterligare alternativ som kan leda till anställningsbarhet efter gymnasieutbildningen. Det finns också ett behov av att fler elever ska kunna gå yrkesprogram av någon typ eftersom det finns ett stort behov av yrkesutbildad arbetskraft i ett stort antal branscher. Tillskapandet av ytterligare praktiskt inriktade utbildningsvägar som yrkesprogram 1900 poäng välkomnas därför.

Det är högst rimligt att yrkesprogram 1900 poäng i normalfallet inte är öppna för elever som har behörighet för yrkesprogram 2700/2800 poäng precis som föreslås i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)*. Arbetslivets behov idag gör att det till väldigt många olika typer av yrken krävs kunskaper inte endast i yrkesämnen utan också i allmänna ämnen. Det är också så att möjligheterna att klara godkända betyg i vissa yrkesämnen också är beroende av kunskaper i allmänna ämnen.

I stället handlar det om att öppna vägar till yrkeskunskaper som gör elever anställningsbara inom vissa branscher eller delar av branscher alternativt förbättra elevens förutsättningar att efter ytterligare kompletterande utbildningar kunna bli anställningsbar även för elever som inte är behöriga till yrkesprogram 2700/2800 poäng. Denna anställningsbarhet kan i vissa fall uppstå när en elev fullföljer ett yrkesprogram 1900 poäng med ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis medan det i andra fall kan räcka med att man har klarat av ett väsentligt antal poäng i yrkesämnen.

Utredningen skriver att det kan uppfattas som olämpligt att ha ett behörighetskrav på yrkesprogram 1900 poäng. Det framhålls att det finns elever som på rätt yrkesutbildning och med motivation kommer att kunna tillgodogöra sig denna utbildning trots dåliga förkunskaper och att det är samhällsekonomiskt rimligt att inte utestänga denna grupp med en skarp behörighetsgräns. Dessa resonemang är rimliga och vad som bör gälla trots att utredningen sedan lägger förslag som utgår från de överväganden som har gjorts i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)*.

Som diskuteras i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* så ökar elevens förutsättningar att klara en gymnasieutbildning i takt med ett högre meritvärde. Det är dock svårt att förstå varför just en behörighetsgräns på tre godkända betyg oavsett i vilka ämnen som föreslås i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* skulle vara det mest rimliga för yrkesprogram 1900 poäng. En sådan behörighetsgräns är mycket lågt satt och man kan ifrågasätta om det finns några egentliga skillnader angående hur långt elever

lära komma att nå i studier på ett yrkesprogram om man har godkända betyg i 0, 1, 2 eller 3 ämnen särskilt när det inte ställs krav på att något av de godkända betygen ska vara i till exempel Sv/Sva.

Detsamma gäller utredningens förslag som översätter behörighetskravet till att med den nya tiogradiga betygsskalan och utan en skarp godkändgräns vara att eleven ska ha lägst meritvärdet I alternativt ha fått det lärarsatta betyget 4 (godtagbara kunskaper) i minst tre ämnen oavsett i vilka ämnen.

Om man vill öppna möjligheter för elever med låga meritvärden att läsa in yrkesämnen för att förbättra sin anställningsbarhet så bör det vara rimligt att denna möjlighet öppnas för alla grundskoleelever som saknar behörighet till yrkesprogram 2700/2800 poäng och till högskoleförberedande program (utom elever som ska erbjudas IMS).

Elever som är obehöriga till högskoleförberedande program och till yrkesprogram 2700/2800 poäng ska självfallet kunna uppnå behörighet genom studier på IM. Lärarsatta betyg och provresultat från nationella slutprov som görs på IM ska både kunna komplettera (i de fall eleven tidigare saknar lärarsatta betyg i ämnet och/eller resultat från nationella slutprov) och ersätta (när högre betyg och provresultat nås på IM än resultaten från grundskolan) lärarsatta betyg och resultat från nationella slutprov från grundskolan vid beräkning av meritvärde.

Sammanvägningsmodellen ska generellt användas inom grundskolan så den ska självfallet även användas för dessa elever.

Det är positivt att behörighetskraven för yrkesprogram 2700/2800 poäng höjs. Att då samtidigt lägga in ett alternativt behörighetskrav som kräver färre godkända ämnen som föreslås i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* vore däremot inte lämpligt. Behörighetskravet till yrkesprogram 2700/2800 poäng måste vara satt så att det indikerar goda förutsättningar för eleven att klara inte endast studierna i yrkesämnen på programmet utan även studier i gymnasiegemensamma ämnen. Detta kräver att eleven utifrån nuvarande betygssystem har klarat godkända prestationer i ett stort antal ämnen som det tänkta höjda behörighetskravet på 12 godkända betyg. Detta innebär inte förslaget att bara kräva 400 poäng godkända yrkesämnen utöver godkända betyg antingen från grundskolan eller på nivå IaI i Sv/Sva, En och Ma.

I och med att studierna på nivå IaI bygger på studierna från grundskolan i Sv/Sva, En och Ma är däremot utredningens förslag att betyg i nivå IaI ska kunna ersätta betyg från grundskolan i samma ämne vad gäller meritpoäng rimligt. Detta bör även gälla betyg i nivå IaI i Sh (där Gislaveds kommun anser att Sh IaI ska ingå på alla yrkesprogram 1900 poäng i stället för Samhälls- och arbetslivskunskap) i förhållande till grundskolebetyget i Sh. Även utredningens förslag att lärarsatta betyg i högst 400 poäng i yrkesämnen ska kunna ersätta lärarsatta betyg från andra ämnen från grundskolan, är rimligt.

Det bör också tillämpas vad gäller behörighetskravet. Det innebär att godkända betyg i nivå I i Sv/Sva, En, Ma och Sh från yrkesprogram 1900 poäng likställs med godkända betyg i respektive ämne från grundskolan.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att betyg i nivå IaI i Sv/Sva, En och Ma ska kunna ersätta grundskolebetyget i ämnet vid meritvärdesberäkningen och som behörighetskrav till yrkesprogram 2700/2800 poäng och till IMV om eleven har ett högre betyg i nivå IaI än grundskolebetyget och anser att detta även ska gälla betyg i nivå IaI i Sh vad gäller meritvärdesberäkningen.

Gislaveds kommun instämmer också i förslaget att lärarsatta betyg i högst 400 poäng i yrkesämnen ska kunna ersätta lärarsatta betyg från andra ämnen från grundskolan vid meritvärdesberäkningen, i förslaget om behörighetsregler för IMS, i förslaget om behörighet för riksrekryterande spetsutbildningar, i förslaget om att IM-elever ska kunna komplettera sina grundskolebetyg med lärarsatta betyg på IM och nya nationella slutprov genomförda på IM för att förbättra meritvärdet, att IM-elevers meritvärde ska beräknas med sammanvägningsmodellen och att yrkesprogram 1900 poäng ska införas.

Gislaveds kommun motsätter sig att det för behörighet till yrkesprogram 2700/2800 poäng endast ska krävas ett meritvärde på minst 4. I stället ska det utöver detta krävas ett sammanvägt värde på minst 4 utifrån lärarsatta betyg och nationella slutprov i vart och ett av ämnena En, Ma och Sv/Sva.

Gislaveds kommun anser att det utöver detta för behörighet till EK, HU och SA ska krävas ett sammanvägt värde på minst 4 utifrån lärarsatta betyg i Ge, Hi, Re och Sh och det nationella slutprovet i SO där varje ämnesbetyg ska ha samma vikt och ett sammanvägt betygsvärde i de fyra ämnena ska ha samma vikt som provresultatet på det nationella slutprovet i SO.

Gislaveds kommun anser också att det för behörighet till NA och TE ska krävas ett sammanvägt värde på minst 4 utifrån lärarsatta betyg i Bi, Fy och Ke och det nationella slutprovet i NO där varje ämnesbetyg ska ha samma vikt och ett sammanvägt betygsvärde i de tre ämnena ska ha samma vikt som provresultatet på det nationella slutprovet i NO.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget om att ett meritvärde på minst 1 alternativt minst det lärarsatta betyget 4 (godtagbara kunskaper) i minst tre ämnen ska krävas för behörighet till yrkesprogram 1900 poäng och anser att inga behörighetskrav ska ställas utöver att eleven inte ska vara behörig till högskoleförberedande program eller yrkesprogram 2700/2800 poäng.

15.3 Examenskraven för en gymnasieexamen behöver anpassas till meritvärdeskalibreringsmodellen

Utredningens förslag

För en gymnasieexamen från nationella program krävs betyg i minst 2500 gymnasiepoäng med ett genomsnittligt betygsvärde på minst 4 i 2250 av poängen.

För att få ett yrkesutbildningsbevis efter ett yrkesprogram 1900 poäng krävs betyg i 1650 poäng (där Sv/Sva, En och Ma samt 400 poäng programgemensamma ämnen ingår) med ett genomsnittligt betygsvärde på minst 4.

En gymnasieingenjörsexamen efter ett fjärde tekniskt år ska utfärdas om eleven har gått igenom hela utbildningen med godtagbara kunskaper i samtliga delar av utbildningen.

Synpunkter

Givet ändringarna av betygsskalan är det rimligt att kraven för en gymnasieexamen förändras så att krav kopplade till det genomsnittliga betygsvärdet 4 (godtagbara betyg) införs. Utredningens förslag att det ska krävas ett sådant betygssnitt på 2250 av de 2500 poängen innebär dock en sänkning av examenskraven jämfört med att poängen idag ska vara godkända eftersom högre betyg i vissa ämnen då kan kompensera att kunskaperna i alltför många ämnen inte ligger på en godtagbar nivå. Det ska därför i stället krävas ett genomsnittligt betygsvärde på som lägst 4 (godtagbara kunskaper) i minst 2500 gymnasiepoäng.

På motsvarande sätt ska kraven för gymnasialt yrkesutbildningsbevis inte vara lägst betyget 4 på 1650 gymnasiepoäng av 1900 utan att det genomsnittliga betygsvärdet ska vara som lägst 4 (godtagbara kunskaper) i minst 1900 gymnasiepoäng.

Även vad gäller gymnasieingenjörsutbildningen ska utgångspunkten för när examen utfärdas vara att man har klarat alla delar av utbildningen på en godtagbar nivå, vilket utredningens förslag innebär.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen avseende konsekvenser för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget att det ska krävas betyg i minst 2500 gymnasiepoäng med genomsnittsbetyget 4 på 2250 av poängen för en gymnasieexamen. I stället ska det krävas betyg i minst 2500 gymnasiepoäng med genomsnittsbetyget 4 (godtagbar nivå).

Gislaveds kommun motsätter sig också förslaget att det ska krävas betyg i minst 1650 gymnasiepoäng med genomsnittsbetyget 4 på 1900 av poängen för ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis. I stället ska det krävas betyg i minst 1900 gymnasiepoäng med genomsnittsbetyget 4 (godtagbar nivå).

15.4 Tillträde till högre utbildning

Utredningens förslag

För grundläggande behörighet till högskolan ska individen ha en yrkes- eller högskoleförberedande examen från gymnasieskolan eller komvux på gymnasial nivå, ett godtagbart resultat (provresultat 4) på de nationella slutproven i En, grundläggande Ma och Sv/Sva samt godtagbara kunskaper (betyg 4) i Sv 3, En 2 och Ma 1a/1b/1c.

För särskild behörighet ska krav kunna ställas på godtagbara kunskaper från en eller flera nivåer i ämnen och godtagbara resultat på ett eller flera nationella slutprov.

Vid urval ska meritvärden ersätta betyg som grund. Fördelning av platser görs som tidigare i betygsgrupperna I och II.

Synpunkter

Utredningens förslag är utformat så att det så nära som möjligt överensstämmer med nuvarande regelverk. Det är rimligt med motsvarande krav som nu. Det är också rimligt att i det nya systemet ställa krav både på lärarsatta betyg och provresultat från nationella slutprov kopplade till nivåerna i ämnena som det tidigare har funnits ett krav på godkänt betyg i. Även vad gäller särskilda behörighetskrav bör motsvarande hantering användas. I och med det förändrade systemet är det nödvändigt att ändra urvalsgrunden betyg till meritvärden.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget till ändrade behörighetsregler till högskolan och ändrade regler för fördelning av platser vid urval.

15.5 Behörighetsregler för tillträde till yrkeshögskolan behöver inte ändras

Utredningens förslag

Inga förändringar görs av behörighetskraven till yrkeshögskolan.

Synpunkter

De förändringar i systemet som görs skapar inget behov av förändringar av behörighetsreglerna för yrkeshögskolan.

Gislaveds kommun instämmer i att det inte finns något behov av ändringar i behörighetsreglerna för tillträde till yrkeshögskolan.

15.6 Alternativt förslag för behörighet till gymnasieskolan

Utredningens förslag

Som ett alternativt förslag föreslås att utöver kravet på ett meritvärde på 4 ska det även krävas ett genomsnittligt provresultat på minst 4 i Sv/Sva, Ma

och En på yrkesprogram och ES, i Sv/Sva, Ma, NO och En på NA och TE samt i Sv/Sva, Ma, SO och En på EK, HU och SA.

Synpunkter

Det alternativa förslaget till behörighetsregler till gymnasieskolans högskoleförberedande program och yrkesprogram 2700/2800 poäng tar viss hänsyn till behovet av att säkra kunskapsnivån i de ämnen som i nuvarande system har varit särskilda behörighetsgivande ämnen. Att utöver kravet på ett meritvärde på lägst 4 kräva ett genomsnittligt provresultat på nationella slutprov i de berörda ämnena på lägst 4 är förvisso bättre än utredningens huvudförslag att endast kräva ett meritvärde på lägst 4. Det är dock inte tillräckligt vad gäller att säkerställa kunskaper i de berörda ämnena utan det bör införas behörighetskrav enligt de synpunkter som Gislaveds kommun ovan har redovisat.

Gislaveds kommun motsätter sig det alternativa förslaget för behörighet till gymnasieskolan. I stället ska ytterligare behörighetskrav tillkomma. Gislaveds kommun ser dock det alternativa förslaget som bättre om vårt förstahandsförslag inte beaktas än huvudförslaget.

16 Förslag på reglering av betygssättning

16.4 Reglering av betygssättning

Utredningens förslag

Bedömningssamråd ska genomföras mellan undervisande lärare i varje ämne på skolenheten (då det finns fler än en undervisande lärare) för sig i grundskolan och specialskolan, vid den sista betygssättningen i ämnet.

Bedömningssamråd ska genomföras mellan lärare i varje nivå inom ett ämne i programskolan (då det finns fler än en undervisande lärare) vid betygssättning på samtliga nivåer inom samtliga ämnen.

Rektor ansvarar för att dessa samråd genomförs.

Det bör finnas bestämmelser i läroplanerna om relevanta kunskapsområden för att säkerställa att allt inom kurs- eller ämnesplanen betygsätts och för att lärarna ska göra tydligt för eleverna vilka bedömningssituationer som är väsentliga delar av betygsunderlaget.

Resultat på nationella prov ska inte längre särskilt beaktas vid betygssättningen. Nationella prov i årskurs 6 i grundskolan och årskurs 7 i specialskolan ska inte längre vara grund för betygssättning utan stöd för bedömning av elevers utvecklingsbehov inom ämnet. Dessa nationella prov bör i huvudsak kunna automaträttas och genomföras tidigt under höstterminen.

Yrkesprov bör införas på yrkesprogram i enlighet med förslagen i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)*.

Synpunkter

Gislaveds kommun anser inte att någon kalibrering ska ske av de lärarsatta betygen. I stället ska meritvärdet i alla skolformer beräknas genom sammanvägningsmodellen där lärarsatta betyg och nationella slutprov har samma vikt.

Resultaten av nationella slutprov ska meddelas för varje enskild elev i god tid innan terminsslutet så att provresultatet förutom att ingå i meritvärdet genom att vara en del av det genomsnittliga betygsvärdet även tas hänsyn till vid betygssättningen. Genom detta får lärarna tillgång till ett bättre betygsunderlag som de tillsammans med elevens övriga prestationer kan ta hänsyn till när det lärarsatta betyget i ämnet eller nivån sätts. Det är också högst rimligt för att inte skapa behov av större egna slutprov för att få ett bedömningsunderlag, vilket ytterligare skulle öka provpressen på eleverna.

Syftet med bedömningssamrådet som föreslås av utredningen är att stärka likvärdigheten i bedömningen inom skolenheten/programskolan för att komplettera likvärdigheten som förslaget antas ge vad gäller likvärdigheten skolenheter/programskolor emellan. Om i stället de synpunkter som Gislaveds kommun har beaktas så finns inte samma behov av att kombinera kalibreringen med bedömningssamråd för att nå likvärdighet både mellan och inom skolenheter/programskolor.

Trots detta kan det finnas anledning att förstärka samarbetet ute på skolenheterna lärare emellan för att få en så likvärdig betygssättning som möjligt. Det finns anledning att ytterligare utreda hur ett sådant samråd på bästa sätt kan utformas. Det kan handla om diskussioner mellan samtliga undervisande lärare i ett ämne eller en nivå inom ett ämne på en skolenhet (och då vad gäller gymnasieskolan hela skolenheten eller kanske till och med flera skolenheter som är samlokaliserade) för en samedömning. Denna samedömning bör i dessa fall bland annat utgå från resultaten på nationella slutprov (när det finns sådana tillgängliga) och andra gemensamma bedömningstillfällen på skolenheten för att öka samsynen lärarna emellan. Det bör i så fall också undersökas om sådana bedömningssamråd endast ska ske i avslutande årskurser i respektive skolform eller även i ytterligare fall.

Ett alternativ (eller komplement) skulle också kunna utgå från klassvisa betygskonferenser (av samma slag som de som förekom innan övergången från relativa betyg till mål- och kunskapsrelaterade betyg). Detta skulle innebära att samtliga undervisande lärare i olika ämnen eller nivåer i ämnen i slutet av den sista årskursen inom respektive skolform skulle diskutera betygssättningen i olika ämnen eller nivåer i ämnen med utgångspunkt i betygen i förhållande till provresultaten i ämnena med nationella slutprov. Lärare skulle då behöva motivera avvikelser mot betygsnivån som helhet i

klassen och det genomsnittliga provresultatet för klassen i de nationella slutproven.

Det kan vara rimligt att tydligt peka på att olika redovisningssätt som diskussioner, debatter, muntliga förhör, praktiska moment och liknande ska ingå i bedömningen i olika ämnen utöver skriftliga prov.

De nationella proven i årskurs 6 i grundskolan och årskurs 7 i specialskolan ska (av samma skäl som de nationella slutproven ska beaktas vid betygssättningen) fortsatt särskilt beaktas vid betygssättningen. De ska då som tidigare genomföras relativt sent under läsåret och ska inte ses som någon form av diagnostiska prov.

Det är viktigt att eleverna får information om grunderna för betygssättningen som redan framgår av skollagen. Det är lämpligt att tydligt peka på att olika redovisningssätt som diskussioner, debatter, muntliga förhör, praktiska moment och liknande ska ingå i bedömningen i olika ämnen utöver skriftliga prov för att inte undervisningen i alltför hög utsträckning ska inriktas mot de nationella slutproven.

Eftersom allt som visar på elevers kunskaper bör beaktas (om än i olika hög utsträckning) så är det däremot inte lämpligt med någon ytterligare reglering som skulle handla om att lärarna ska tydliggöra för eleverna vilka bedömningssituationer som ska utgöra väsentliga delar av betygsunderlaget.

Yrkesprogram ska inte styras upp så att de endast kan genomföras utifrån nationella utgångar utan det är viktigt att de enskilda huvudmännen kan lägga upp hur programfördjupningen används utifrån lokala förutsättningar.

Givet detta kan inte yrkesprov i enlighet med förslagen i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* ses som det som normalt ska gälla på yrkesprogram och utgå från nationella utgångar. Det kan också konstateras att förutsättningarna för genomförande av yrkesprov varierar väsentligt mellan olika program och inriktningar.

I vissa fall finns utarbetade yrkesprov som vore fullt möjliga att använda som ett alternativ till gymnasiearbetet. I andra fall saknas helt relevanta yrkesprov att anordna eller så fångas inte de olika möjligheter som kan rymmas inom ett yrkesprogram upp på ett bra sätt.

En viktig aspekt av dagens gymnasiearbeten är att de kan genomföras i företagsliknande arbetsformer. Det är viktigt att yrkesprogrammen inte enbart ses som riktade mot anställning utan också kan stimulera till eget företagande. Gymnasiearbeten i form av till exempel företagande genom Ung Företagsamhet (UF) är ett viktigt bidrag till detta som inte får tillåtas försvinna.

I *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* hävdas det att det i branscher där man vill att yrkesprovet ska genomföras i företagsliknande former kommer

detta att framgå av de nationella ramarna för yrkesprovet inom branschen. Eftersom möjligheten till ett gymnasiearbete i företagsliknande former inte idag är den enda typen av gymnasiearbeten på en viss inriktning så behöver det finnas parallella möjligheter, dels att bedriva gymnasiearbetet till exempel i form av UF-företagande, dels med olika alternativ som inte innefattar de företagsliknande formerna. Detta går inte att uppnå om nationellt utformade yrkesprov ska vara utgångspunkten.

Yrkesprov bör därför normalt sett inte ersätta gymnasiearbetet. Utgångspunkten bör tvärtom fortsatt vara gymnasiearbeten. Detta behöver inte utesluta att yrkesprov kan vara ett alternativ om en huvudman så önskar och det finns ett relevant, användbart yrkesprov att tillgå. Även i det fallet bör det dock vara möjligt att använda yrkesprov för vissa elever och gymnasiearbete för andra elever.

Gislaveds kommun instämmer i att det i läroplanen bör införas bestämmelser som framhåller vikten av att olika redovisningsformer som är relevanta i ett ämne används i det.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget om bedömningssamråd organiserade enligt utredningens förslag. Det kan mycket väl vara aktuellt med någon form av bedömningssamråd, till exempel genom diskussioner bland samtliga undervisande lärare i ett ämne eller en nivå inom ett ämne på en skolenhet och/eller att samtliga undervisande lärare i olika ämnen eller nivåer i ämnen i slutet av den sista årskursen inom respektive skolform diskuterar betygssättningen i olika ämnen eller nivåer i ämnen med utgångspunkt i förhållande till provresultaten i ämnena med nationella slutprov, men det behöver ytterligare utredas i vilken form bedömningssamråden ska ske. Gislaveds kommun motsätter sig också förslaget om att i läroplanen kräva att lärarna ska tydliggöra för eleverna vilka bedömningssituationer som utgör väsentliga delar av betygsunderlaget.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget att yrkesprov normalt ska ersätta gymnasiearbetet. Om yrkesprov över huvud taget ska kunna användas inom yrkesprogram så ska de få ersätta gymnasiearbetet i de fall respektive huvudman finner det lämpligt för vissa elever på en inriktning eller på ett program utan inriktningar. Om yrkesproven ska kunna användas på detta sätt inom yrkesprogram ska möjligheten även finnas på samma sätt inom yrkesinriktade program inom anpassad gymnasieskola.

17 Förslag på ändringar i det nationella provsystemet

17.1 Förslag om nationella prov och nationella slutprov

Utredningens förslag

Nationella slutprov införs i grundskolans årskurs 9, specialskolans årskurs 10, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå med

syfte att kalibrera betygsvärden och ge oberoende information om elevers kunskapsnivå som kan ingå i enskilda elevers meritvärden.

Skolverket ansvarar för samtliga nationella slutprov såväl avseende formulering som konstruktion och sammansättning av uppgifter liksom för standardisering, analys och information om systemet till alla berörda. Skolverket ska också ansvara för central bedömning av samtliga nationella slutprov.

De nationella slutproven ska ha en skala med många steg i bedömningen, förslagsvis 1-100. För att få jämförbara individuella provresultat ska en årsvis standardisering göras så att olika svårighetsgrad inte slår igenom på elevens individuella provresultat. Genom den årsvisa standardiseringen omvandlas provpoängen till elevens individuella provresultat på skalan 1-10. Alla delprov som ska sammanvägas tillsammans ska genomföras samma dag.

Vad gäller de nationella slutproven i Ma tas det genomsnittliga resultatet för elever som bara skriver det grundläggande provet samt elever som skriver de båda varianterna på avancerande prov (som motsvarar kunskaper på den andra respektive tredje nivån i matematikämnen) för sig. Resultatet på det avancerade provet skalas sedan om för respektive avancerat prov så att genomsnittet blir detsamma för gruppen som skriver det som gruppen hade på det grundläggande provet.

Utprovning av provuppgifter till kommande nationella slutprov föreslås tas med för vissa elevgrupper i ett nationellt slutprov. Det ska dock handla om att sådana uppgifter tas med i ungefär 20 % av slutproven för en elev.

Central rättning av nationella slutprov ska i huvudsak ske efter terminsslut. De nationella slutproven ska bara bestå av delar som kan automaträttas eller bedömas av centrala bedömare, vilket innebär att muntliga delar eller praktiska moment inte ska ingå i de nationella slutproven.

Elever ska kunna se sina resultat och hur deras prestationer har bedömts när samtliga elevers prestationer är färdigbedömda. Vare sig lärare, rektorer eller huvudmän får tillgång till enskilda individers provresultat utan bara resultat på klassnivå.

Det ska inte gå att överklaga bedömningen av de nationella slutproven.

De nationella slutproven för grundskolan och specialskolan i NO och SO ska inte som gäller idag för nationella prov vara prov i de olika samhälls- respektive naturorienterande ämnena som roterar vad gäller genomförandet utan just samlade prov i NO respektive SO.

De nationella slutproven ska vara ämnessammanfattande och inte knutna till någon viss nivå i ämnet (förutom proven i Ma). Eventuellt kan yrkesprov i Sv/Sva 1 genomföras på VO för att eleverna ska kunna få en yrkesexamen som undersköterska.

Rektor beslutar om anpassningar för enskilda elever vid genomförande av nationella slutprov.

Elever ska kunna undantas från att genomföra nationella slutprov till exempel beroende på medicinska skäl eller en längre sjukhusinläggning. Rektor ska i så fall söka undantag från Skolverket. Beviljas det beräknas elevens individuella genomsnittliga provresultat i stället baserat på övriga nationella slutprovresultat. Undantas eleven från samtliga nationella slutprov utgörs elevens meritvärde till 100 % av elevens kalibrerade betygsvärde.

Elever ska inte ha rätt att göra om genomförda nationella slutprov på gymnasienivå så länge de fortfarande är elever på gymnasieskolan och därefter först vid 20 års ålder inom komvux.

Synpunkter

Gislaveds kommun anser inte att någon kalibrering av de lärarsatta betygen ska ske. Utifrån det ska de nationella slutproven självfallet inte ha som syfte att kalibrera betygsvärden utan enbart att ge oberoende information om elevers kunskapsnivå. Det är rimligt att Skolverket får ansvaret för alla frågor kopplade till genomförandet av nationella slutprov och att Skolverket centralt konstruerar dem och inte lämnar vidare den uppgiften till andra aktörer.

Det är rimligt att ha en skala för bedömning av de nationella slutproven med många steg för att få utslag i bedömningen. Att införa ett relativt moment i meritvärderingssystemet genom en årskursvis kalibrering är inte önskvärt utan systemet ska vara fortsatt mål- och kunskapsstyrt. I stället bör fortsatt så lika svårighetsgrad som möjligt eftersträvas genom utprovning av uppgifter till nationella slutprov. Det är dock för att minska risken för spridning av kommande uppgifter mer lämpligt att som idag ha separata utprovningssprov i stället för uppgifter som utprövas inom ramen för de nationella slutproven (utan att räknas med i elevernas provresultat).

Såväl elever som lärare, rektorer och huvudmän ska få information om elevernas individuella resultat på nationella slutprov i god tid innan betygssättningen. Central rättning ska användas helt och hållet vid nationella slutprov och resultaten ska inte gå att överklaga för eleverna.

Att nationella slutprov genomförs varje år inom hela ämnesblocken SO och NO i stället för roterande mellan de olika ämnena som ingår i respektive block är önskvärt för att proven ska mäta elevens samlade prestationer inom ämnesblocket och inte ge olika resultat för olika elever beroende på vilket ämne respektive elev skriver ett nationellt slutprov i.

Utredningens resonemang om de nationella slutproven i förhållande till nivåer eller ämnet i sin helhet är rimliga så att de ska ses som ämnessammanfattande prov (utom de olika proven i Ma på gymnasial nivå).

Det är rimligt att det är rektor som beslutar om individuella anpassningar för enskilda elever. Vad gäller möjligheten att undanta elever från att skriva slutprov kan det vara rimligt att Skolverket ska besluta om detta efter ansökan från rektor men det är då viktigt att sådana ansökningar hanteras skyndsamt av Skolverket.

För att undvika mängder av nationella slutprov är det rimligt att begränsa rätten att göra om slutprov på det sätt som utredningen föreslår.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen att ha en skala med många steg i bedömningen vad gäller de nationella slutproven, att samma nationella slutprov ska användas i gymnasieskolan och på komvux, att Skolverket får ansvaret för allt kopplat till de nationella slutproven, att nationella slutprov genomförs i SO respektive NO i stället för roterande mellan ämnena som ingår i SO och NO, att de nationella slutproven (utom i Ma) ska vara ämnessammanfattande, att rektor ska besluta om individuella anpassningar, att Skolverket efter ansökan från rektor ska besluta om att undanta elever från att skriva slutprov och att begränsa rätten att genomföra upprepade nationella slutprov i ett ämne.

Gislaveds kommun motsätter sig förslagen om årsvis standardisering, att utprovning av uppgifter till kommande nationella slutprov ska tas med i nationella slutprov och att kalibrering ska vara ett av syftena med nationella slutprov.

17.2 Nödvändiga åtgärder för nationella prov enligt alternativt förslag till betygsmodell för grundskolan

Utredningens förslag

Om förslaget med ämnesvis kalibrering används föreslås att uppgifter ska återanvändas (ankaruppgifter) på många nationella slutprov. Utifrån det ska Skolverket lägga fast kravgränser i systemet. Proven behöver rättas tidigare så att lärarna kan göra kalibreringen av betygen innan terminsslut.

Synpunkter

Det är inte lämpligt med en omfattande användning av ankaruppgifter som återanvänds på nationella slutprov. Proven ska dock genomföras tidigare än i huvudförslaget för att kunna meddelas till elever, lärare, rektorer och huvudmän.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att genomföra proven tidigt men med syftet att de ska kunna återföras till alla berörda i god tid före betygssättning.

Gislaveds kommun motsätter sig en omfattande användning av ankaruppgifter i nationella slutprov.

17.3 Prov som inte berörs av utredningens förslag

Utredningens förslag

Skrivningen om att nationella prov i årskurs 6 särskilt ska beaktas tas bort och provet bör ha som syfte att vara stöd för bedömning i form av ett diagnostiskt prov. Provet bör genomföras i början av läsåret.

Synpunkter

Det är viktigt för att öka likvärdigheten i bedömningar och också högst rimligt för att inte skapa behov av större egna slutprov för att få ett bedömningsunderlag, vilket ytterligare skulle öka provpressen på eleverna. Därför ska de nationella proven i årskurs 6 i grundskolan och årskurs 7 i specialskolan fortsatt särskilt beaktas vid betygssättningen. De ska då som tidigare genomföras relativt sent under läsåret och ska inte ses som någon form av diagnostiska prov.

Gislaveds kommun motsätter sig förslagen att skrivningen om att nationella prov i årskurs 6 särskilt ska beaktas tas bort och provet i stället få som syfte att vara stöd för bedömning i form av ett diagnostiskt prov och att provet skulle genomföras i början av läsåret.

17.4 Oegentligheter och fusk ska förebyggas och åtgärdas

Utredningens förslag

Skolverket bör få i uppdrag att utreda hur fusk och oegentligheter ska hanteras och definieras, vilka konsekvenser det ska få, vem som ska besluta om konsekvenserna och om de ska vara möjliga att överklaga. Skolverket ska senare besluta om regler för ett likvärdigt provgenomförande och om förebyggande och hantering av fusk. Uppföljning av hur åtgärderna fungerar behövs.

Synpunkter

Det är väsentligt att förstärka möjligheterna att komma åt fusk oavsett vem som står för fuskets och hur det genomförs. De nationella slutproven kommer att ha stor betydelse och då är det särskilt viktigt att minimera risken för fusk och också klargöra konsekvenserna av fusk. Det är lämpligt att det är Skolverket som får uppdraget att utreda dessa frågor.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att Skolverket får i uppdrag att ta fram regler för genomförande av nationella slutprov och utreda frågor kring hantering av fusk vid nationella slutprov.

I8 Ett nytt system för trendmätning av kunskaper

I8.2 Nationell trendmätning

Utredningens förslag

Stickprovsbaserade digitala undersökningar för att mäta kunskapsutvecklingen på nationell nivå över tid införs i grundskolan och gymnasieskolan

Synpunkter

Gislaveds kommun har föreslagit att varken kalibrering eller årsvis standardisering ska utgöra del av det nya meritvärderingssystemet. Detta innebär att möjligheten att använda nationella slutprov och även kvarvarande nationella prov för trendmätning inte försvinner. Självfallet kan det finnas problem med att enstaka provutgåvor hamnar på en något avvikande svårighetsgrad i något ämne trots utprovning av provuppgifterna men eftersom nationella slutprov skrivs i fler ämnen än vad som gäller för dagens nationella prov så bör ändå en bild över kunskapsutvecklingen över tid fås fram genom att se på utvecklingen över tid vad gäller resultaten av nationella slutprov och nationella prov.

Detta sker samtidigt som svenska elevers kunskaper mäts genom deltagande i olika internationella studier. Även om dessa studier inte specifikt mäter elevernas kunskaper i förhållande till den svenska läroplanen så ger de en bra bild av utvecklingen av kunskapsnivån över tid. Tillsammans med utvecklingen av resultaten på nationella slutprov och nationella prov är detta ett tillräckligt material på området och inga ytterligare trendmätningar behöver tillskapas.

Gislaveds kommun motsätter sig att stickprovsbaserade digitala undersökningar för att mäta kunskapsutvecklingen på nationell nivå införs.

I8.3 Systemet ska utformas optimalt för syftet

Utredningens förslag

Det nya systemet ska komplettera fortsatt svenskt deltagande i internationella studier.

Synpunkter

Gislaveds kommun anser att inga ytterligare nationella trendmätningar ska tillskapas utan att deltagande i internationella studier tillsammans med resultaten av nationella slutprov och nationella prov ska användas för att mäta kunskapsutvecklingen hos svenska elever över tid.

Gislaveds kommun motsätter sig att ny nationell trendmätning ska komplettera deltagande i internationella studier. I stället ska resultat av

nationella prov och nationella slutprov komplettera det fortsatta deltagandet i internationella studier.

18.4 Begränsad nedbrytning av resultaten

Utredningens förslag

Provresultaten ska bara publiceras och analyseras på nationell nivå.

Synpunkter

Att den nationella trendmätningen bara skulle kunna användas på nationell nivå förefaller i sig vara rimligt men Gislaveds kommun anser inte att någon sådan nationell trendmätning bör införas.

Gislaveds kommun instämmer i att resultatet av en eventuell nationell trendmätning bara borde publiceras och analyseras på nationell nivå men anser inte att en sådan nationell trendmätning ska införas.

18.6 Införandet kräver viss fortsatt utredning

Utredningens förslag

Utredningens förslag behöver ytterligare utredas eftersom man inte har prioriterat att utarbeta ett detaljerat förslag.

Synpunkter

Utifrån Gislaveds kommuns synpunkter att det inte finns behov av någon kompletterande nationell trendmätning finns det ingen anledning att fortsatt utreda frågan.

Gislaveds kommun motsätter sig fortsatt utredning av en nationell trendmätning.

20 Införande och ikraftträdande

20.1 Tidsplan

Utredningens förslag

Ändringarna i skollagen, skolförordningen, gymnasieförordningen, förordningen om läroplan för gymnasieskolan, förordningen om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena samt förordningen om vuxenutbildning och förordning om instruktion för Statens skolverk träder i kraft 2027-01-01. Huvuddelen av författningsförslagen som gäller gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola ska tillämpas på utbildningar som påbörjas höstterminen 2027 men ersättandet av nuvarande behörighetsregler till gymnasieskolans nationella program med de nya meritvärdesreglerna från grundskolan ska tillämpas första gången för utbildningar som påbörjas höstterminen 2030.

Huvuddelen av författningsförslagen som gäller grundskolan, anpassad grundskola, sameskolan och specialskolan ska tillämpas för elever i årskurs 1-8 respektive 1-9 höstterminen 2028. Ändringar i förordningar om läroplaner för grundskolan, specialskolan, sameskolan och anpassade grundskolan träder i kraft 2028-07-01.

För kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska författningsförslagen börja tillämpas på utbildning som påbörjas efter 2029-12-31.

Ändringarna i högskoleförordningen och förordningen om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och statsbidrag för sådan utbildning träder i kraft 2030-01-01 (liksom en ny förordning om avgifter vid genomförande av nationella slutprov inom kommunal vuxenutbildning) och ska tillämpas för första gången vid antagning till utbildning som påbörjas efter 2030-06-30.

Synpunkter

Tidsplanen för ikraftträdande av reformen förefaller i huvudsak rimligt avvägd. Det finns tillräcklig tid innan ikraftträdandet för den process som är nödvändig. Man kan möjligen ifrågasätta att det bara är ett halvår mellan ikraftträdandet och när huvuddelen av förslagen ska börja gälla för gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola. I och med att förslagen innebär en förändring av vilka utbildningar som ska erbjudas inom gymnasieskolan i vissa delar så borde förslaget ha trätt i kraft innan ansökningsprocessen till gymnasieskolan påbörjas.

Det är viktigt att samordna införandet av de olika reformer som nu planeras så att vi inte får mellansystem som varar något eller några enstaka år. Det är därför särskilt viktigt att synkronisera införandet av förslagen i *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)* och i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* med betänkandets förslag även om det via kopplingar mellan de olika utredningarna också behöver ske en synkronisering av samtliga förslag med övriga aktuella utredningar som *Förbättrat stöd i skolan (SOU 2025:44)* och *Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)*.

I *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* anges att huvuddelen av författningsförslagen ska tillämpas på utbildningar som påbörjas efter 2028-06-30. Detta innebär bland annat att den nya tiogradiga betygsskalan utan skarp godkändgräns införs höstterminen 2027 i gymnasieskolan (och anpassad gymnasieskola). Då ska även betygen på IM för elever som påbörjar sina studier på IM sättas enligt den tiogradiga skalan från och med den tidpunkten och egentligen bör väl då även nationella slutprov för grundskolan kunna skrivas av eleverna detta läsår. Detta är ju då två läsår innan den tiogradiga betygsskalan träder i kraft och nationella slutprov införs för elever i årskurs 9 på grundskolan. Är det rimligt att nationella slutprov

utarbetas under två läsår på grundskolenivå som bara ska användas av IM-elever? Dessa elevers betyg kommer ju också att bli blandbetyg där dels betyg från grundskolan som är enligt den nuvarande betygsskalan och dels betyg från IM som är tiogradiga och ska vägas samman med nationella slutprov ingår. Hur ska dessa kombineras för att få fram ett meritvärde som kan jämföras med meritvärdet (enligt det nuvarande systemet) för elever som söker direkt från grundskolan vid antagning till gymnasieskolans nationella program? Det förefaller rimligt att övergången till en tiogradig skala och införandet av nationella slutprov inte genomförs på IM vad gäller betyg i grundskoleämnen (men däremot vad gäller betyg i nivåer i gymnasieämnen) förrän samtidigt med övergången i årskurs 9, alltså från och med höstterminen 2030 enligt förslaget.

Ändringarna vad gäller behörighetsregler till gymnasieskolan och betygssystem för eleverna i årskurs 9 föreslås börja användas från och med antagningen inför höstterminen 2030. Förändringarna som föreslås i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* vad gäller utbudet av gymnasiala utbildningar (införa yrkesprogram 1900 poäng och IMF och avskaffa IMA och IMY) ska enligt förslaget ske höstterminen 2028. Det skulle då innebära att bland annat yrkesprogram 1900 poäng införs två år innan det nya meritvärderingssystemet och behörighetsreglerna till gymnasieskolan börjar gälla. Det skulle då innebära att de två första årskullarna på yrkesprogram 1900 poäng måste antas utifrån ett annat regelverk än det som utredningen föreslår. Innebär det att behörighetskraven som föreslås i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* (godkänt betyg i minst tre ämnen, vilka som helst) ska gälla de två åren? I och för sig föreslår Gislaveds kommun i remissvar till båda de berörda utredningarnas betänkanden att inga behörighetskrav ska ställas för att komma in på yrkesprogram 1900 poäng och i så fall försvinner problemet automatiskt.

Samma problematik finns angående det alternativa behörighetskravet som föreslås till yrkesprogram 2700/2800 poäng där prestationer på yrkesprogram 1900 poäng ska kunna ge del av behörigheten till yrkesprogram 2700/2800 poäng (enligt denna utredning) eller hela behörigheten (enligt *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)*). Ska då det som anges i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* gälla för behörighet från yrkesprogram 1900 poäng till yrkesprogram 2700/2800 poäng? I och för sig gäller även i detta fall att Gislaveds kommuns remissvar till *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* innebär att det inte ska finnas något sådant alternativt behörighetskrav.

Dock behöver det i detta fall precis som för IM hanteras hur tiogradiga betyg skulle kunna användas kopplat till meritvärdering och behörighet för elever som har läst yrkesprogram 1900 poäng för elever som påbörjat yrkesprogram 1900 poäng höstterminen 2028 och höstterminen 2029 söker till yrkesprogram 2700/2800 poäng. Att det läsåret använda det gamla

betygssystemet för gymnasiebetygen skulle i och för sig lösa problemet i förhållande till antagningen till yrkesprogram 2700/2800 poäng men då skulle samläsning med elever på yrkesprogram 2700/2800 poäng försvåras (i och med användningen av två olika betygssystem i samläsningsgrupperna).

En lösning skulle kunna vara att endast behörigheten påverkas om elever med lägst betyget 4 i En 1a1, Ma 1a1, Sh 1a1 och Sv/Sva 1a1 får låta detta motsvara ett godkänt betyg i respektive ämne när det prövas om eleven har åtta godkända betyg där ämnena En, Ma och Sv/Sva ska ingå (eller sex betyg där Sv/Sva och antingen En eller Ma ska ingå för behörighet till IMV om det fortsatt ska erbjudas då) enligt de nuvarande behörighetskraven till yrkesprogram 2700/2800 poäng men att meritvärdering sker utifrån elevernas grundskolebetyg.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget angående ikraftträdande i stort men påtalar behov av samordning med andra förändringar som kan behöva påverka tidsplanen.

Gislaveds kommun motsätter sig att övergången till en tiogradig betygsskala vad gäller grundskoleämnena och införandet av nationella slutprov på grundskolenivå sker tidigare på IM än i grundskolans årskurs 9. I stället ska dessa förändringar ske samtidigt på IM som i grundskolans årskurs 9.

20.2 Övergångsbestämmelser

Utredningens förslag

Tidigare bestämmelser ska tillämpas under läsåret 2028/2029 i grundskolans och anpassad grundskolas årskurs 9 och specialskolans årskurs 10.

En övergångsbestämmelse införs där Skolverket ska bestämma hur äldre betyg på skalan A-F ska omvandlas till den nya betygsskalan. Universitets- och högskolerådet ska få bestämma hur betyg och jämförelsetal för elever med examen enligt tidigare bestämmelser ska omvandlas.

Synpunkter

Utredningen föreslår övergångsbestämmelser i grundskolans årskurs 9 läsåret 2028/2029 medan det i *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)* föreslås övergångsbestämmelser för när den nya läroplanen träder i kraft i grundskolans årskurs 8 och 9 läsåret 2028/2029 och i årskurs 9 läsåret 2029/2030. Som ovan har beskrivits blir det redan med utredningens förslag problem med kopplingen mellan utredningens förslag och när förslagen ska börja tillämpas i *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)*. Skulle övergångsbestämmelserna som föreslås i *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)* gälla förvärras den problematiken.

Gislaveds kommun instämmer i utredningens förslag till övergångsbestämmelser.

20.3 Genomförande

Utredningens förslag

Skolverket ska ansvara för utveckling och hantering av kalibrering av betygsvärden och beräkning av meritvärden samt tillsammans med Universitets- och högskolerådet förbereda en övergång till ny betygsskala och meritvärdering. Skolinspektionen ska göra inspektioner av organisering och genomförande av nationella slutprov och bedömningssamråd.

Synpunkter

Uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna som föreslås är rimlig. Gislaveds kommun har dock föreslagit att ingen kalibrering ska ske och att bedömningssamråd i den form som utredningen föreslår inte ska införas utan att formerna för bedömningssamråd ytterligare bör utredas.

Gislaveds kommun instämmer i stort i förslaget till uppgiftsfördelning mellan de olika myndigheterna men hänvisar till övriga lämnade synpunkter som om de beaktas skulle innebära att det inte finns något behov av att utse en ansvarig myndighet för hantering av kalibrering av betyg och åtminstone inledningsvis inte heller för inspektioner av organisering av bedömningssamråd.

Konsekvenser

Synpunkter

Det vi har framfört ovan påverkar på ett flertal sätt dels bedömningen av konsekvenserna av utredningens förslag och dels vad konsekvenserna faktiskt blir om Gislaveds kommuns synpunkter beaktas. De centrala kostnaderna som beskrivs av utredningen kommer också att minska om ingen kalibrering sker av betygen och om ingen inspektion kopplat till bedömningssamråd åtminstone inledningsvis är relevant.

Gislaveds kommun anser att utredningen underskattar behovet ute på de olika skolenheterna av att införa nya gemensamma slutprov i ett flertal ämnen om undervisande lärare och rektorer inte får tillgång till elevernas individuella slutprov i god tid före betygssättningen. Det är även en väsentlig del av huvudmännens och rektorernas uppföljning av elevresultaten att ha tillgång till dessa individuella resultat från de nationella slutproven för att kunna se på avvikelser för individer och könsbaserade resultatskillnader. Det är därför av stor vikt att lärare, rektorer och huvudmän får ta del även av de individuella resultaten av de nationella slutproven och att detta sker i så god tid före betygssättningen så att de kan beaktas vid denna.